

EGYESÍTETT ÓVODA

FUTÁR TAGÓVODÁJÁNAK

A PEDAGÓGIAI PROGRAMRA ÉPÜLŐ

GYAKORLATI ÚTMUTATÓJA

Készítette:

Freudné Bánlaki Ildikó tagóvodavezető
A Futár Tagóvoda nevelő testülete

Tartalomjegyzék

1. HELYZETKÉP	4
1.1 AZ INTÉZMÉNY ADATAI	4
2. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP	5
2.1 NEVELÉSFILÓZÓFIÁNK	5
2.2 GYERMEKKÉPÜNK	5
2.3 ÓVODAKÉPÜNK	6
2.4 PEDAGÓGIAI ELVEINK	6
2.5 NEVELÉSI CÉLUNK	6
3. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI.....	6
3.1 AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA	7
3.2 AZ ÉRZELMI NEVELÉS ÉS A SZOCIALIZÁCIÓ BIZTOSÍTÁSA	9
3.3 AZ ANYANYELVI, AZ ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA.....	11
3.3.1 AZ ANYANYELVI KOMMUNIKÁCIÓS NEVELÉS	11
3.3.2 ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS	14
4. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI	15
4.1 SZEMÉLYI FELTÉTELEK.....	15
4.2 TÁRGYI FELTÉTELEK. A PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES, A NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK, FELSZERELÉSEK	15
4.3. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE.....	16
4.3.1 - 4.3.2 NAPIREND, HETIREND	17
4.4. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE	18
4.4.1 AZ ÓVODA ÉS A CSALÁD KAPCSOLATA.....	19
4.4.2 KAPCSOLAT A TÁRSINTÉZMÉNYEKKEL	20
4.4.2.1 Kapcsolat a bölcsődékkel	20
4.4.2.2 Kapcsolat az iskolával	20
4.4.2.3 Kapcsolat a közművelődési intézményekkel.....	21
4.4.2.4 Kapcsolat az egészségügyi intézményekkel, a XIII.ker. Önkormányzat Szociális Osztályával.	21
4.4.2.5 Kapcsolat a közoktatás-irányítással és a szakmai szolgáltató szervezetekkel.....	21
5. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI	22
5.1 A JÁTÉK	22
5.2 MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK	24
5.3 A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS.....	28
5.3.1 MŰVÉSZETI NEVELÉS.....	30
5.3.1.1 Vers, mese	30
5.3.1.2 Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	31
5.3.1.3 Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	33
5.3.2 MOZGÁS, EDZÉS, SZERVEZETT MOZGÁS	34
5.3.3 A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSÉRE NEVELÉS	37
5.3.3.1 A környezet megismerésére nevelés	39
5.3.3.2 A matematikai nevelés	40

6. INTEGRÁCIÓ.....	41
6.1 RÉSZKÉPESSÉG-ZAVAROK.....	41
6.2 SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEK.....	42
6.2.1 SÉRÜLÉSSPECIFIKUS FELADATOK SZAKFEJLESZTÉSSEL	43
6.2.1.1 Magatartászavaros gyermek.....	43
6.2.1.2 Mozgásban akadályozott gyermek.....	43
6.2.1.3 Látássérült gyermek.....	43
6.2.1.4 Hallássérült gyermek.....	43
6.2.1.5 Enyhe értelmi fogyatékos gyermek.....	43
6.2.1.6 Akadályozott beszédfejlődésű gyermek.....	43
6.2.1.7 Autista gyermek.....	43
6.2.2 AZ INTEGRÁLT ÓVODAI NEVELÉS ELŐNYEI.....	44
6.3 NEMZETISÉGI FELADATOK	44
6.4 MIGRÁCIÓ.....	45
6.5 TEHETSÉGGONDOZÁS	46
7. GYERMEKVÉDELEMI FELADATOK.....	46
8. AZ ÓVODÁBA LÉPÉS, ISKOLÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI	48
9. PEDAGÓGIAI DOKUMENTÁCIÓ	49
10. Melléklet.....	54
10.1. A Futár Tagóvoda pedagógusaira vonatkozó saját elvárás rendszere.....	54

„Az a mód, ahogyan egy társadalom a gyerekeket kezeli, nemcsak törődésének és együttműködésének fokát jelzi, hanem jól tükrözi az adott társadalom igazságérzetét, jövő iránti elkötelezettségét, valamint azt is, mennyire fontos számára az eljövendő generációk emberi feltételeinek javítása.”

(Javier Peres de Cuellar ENSZ főtitkár)

1. Helyzetkép

A tagóvoda rövid bemutatása

Óvodánk a Béke – Tatai úti lakótelepen, található, 1988 óta működő 8 csoportos intézmény. Épületegységet alkot a mellette lévő bölcsődével, iskolával - ezzel lehetőséget nyújt az intézményekben folyó nevelés folyamatosságára is.

- Külső jellemzőit tekintve tágas, nagy alapterületű, az elmúlt nyáron felújított, modern épület
- Berendezése, tárgyi környezete kiemelten jó feltételeket nyújt a gyerekek óvodai neveléséhez, az óvodás évek kellemes eltöltéséhez
- Az épülethez jól felszerelt, kertes udvar tartozik, teljes zöld növényzettel, KRESZ-parkkal, mely biztosítja a gyerekek egészséges fejlődését, tartalmas időtöltését

Az óvodánkban folyó nevelőmunkát alapvetően meghatározza, hogy az óvónők többsége régóta dolgozik együtt, így a jól összeszokott testület képes a hozzánk járó gyerekek színvonalas nevelésére. Nevelőtestületünk 18 fős, az egyéb munkakörben foglalkoztatottak létszáma 14 fő.

Az óvodánkban folyó nevelés az „Életre szóló ajándék” szellemében folyik, mely a gyerekek tevékenységének folyamatos és változatos biztosítására, a rendszeres tapasztalatszerzésre épül.

1.1 Az intézmény adatai

Az intézmény neve: Budapest Főváros XIII. kerületi Önkormányzat Egyesített Óvoda

Címe: 1134 Budapest, Angyalföldi út 1.

Telefon/fax : 36 (1) 340-29-88

E-mail: egyesitettovoda@bp13.hu

Az intézmény fenntartója: Budapest Főváros XIII. kerületi Önkormányzat

Címe: 1139 Budapest, Béke tér 1.

A tagóvoda neve: Egyesített Óvoda Futár Tagóvodája

Címe: 1131 Budapest, Futár utca 23-25.

Telefon/fax: 06-1-349-7723

E-mail: futar@ovoda.bp13.hu

Az Egyesített Óvoda világnézeti nevelés tekintetében semleges, egyetlen vallás vagy világnézet mellett sem elkötelezett.

Tiszteletben tartja a szülőknek azt a jogát, hogy gyermekük vallási és világnézeti meggyőződésüknek megfelelő nevelésben részesülhessenek. Egyházi jogi személy a hit- és vallásoktatást az óvodában a szülők igénye alapján szervezheti, elkülönülve az óvodai foglalkozásoktól, az óvodai életrendet figyelembe véve [többszörösen módosított 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról (továbbiakban Kt.) 4. §].

Ingyenesen igénybe vehető szolgáltatások (Kt. 114. §):

- a gyerekek óvodai nevelése, a gyerekek napközbeni ellátása
- óvodai foglalkozások
- logopédiai, dyslexia prevenciós foglalkozások
- a sajátos nevelési igényű gyerekek felzárkóztató foglalkozásai
- a gyerekek rendszeres egészségügyi felügyelete
- az óvoda létesítményeinek és eszközeinek használata a fenti szolgáltatások igénybevételéhez.

Egyéb szolgáltatások:

Az óvodát fenntartó önkormányzat – évenként döntést hozva, meghatározott módon – többféle, a XIII. kerületi Önkormányzat által finanszírozott, a felhasználók számára térítésmentes lehetőséget biztosít a gyermekek fejlődésének további elősegítése érdekében:

- normál IQ-övezetbe tartozó, korrekciós beavatkozást igénylő (részképeség-gyengeségekkel küzdő) gyermekek fejlesztő támogatása
- az egészséges életmód, az edzettség elősegítése érdekében biztosított sporttevékenységek felkínálása a kerületünkben működő sportlétesítményekben.

Nevelési évenként - mérlegelve a szülői igényeket - **önköltséges szolgáltatásokkal** lehetőség nyílik olyan egyéb tanfolyamok szervezésére is, amelyek beilleszthetők az óvoda pedagógiai célkitűzéseibe. Ezeket az óvoda nevelési idején túl, a délutáni órákban térítés ellenében tesszük lehetővé.

A Futár Tagóvoda önköltséges szolgáltatásai:

Nevelési évenként a szülők igénye szerint lehetőséget adunk olyan foglalkozások szervezésére is, melyek óvodánk pedagógiai szemléletével egyezők.

Ezeket a délutáni órákban, térítés ellenében biztosítjuk, a foglalkozásokon való részvételt 5 éves kortól ajánljuk.

- Angol nyelv
- Sport foglalkozások
- Zenei foglalkozások

2. Gyermekkép, Óvodakép

2.1 Nevelésfilozófiánk

Nevelésfilozófiánkat meghatározza az a szemlélet, hogy a gyermek nevelése a család joga és kötelessége, melyben az óvoda sajátos eszközeivel kiegészítő szerepet tölt be. Óvodai nevelésünk a hazai óvodai neveléstörténet hagyományaira támaszkodik.

Tiszteletben tartjuk a gyermekeket megillető jogokat. A gyermeki személyiség kibontakoztatására, a testi, lelki, szociális szükségletek kielégítésére törekszünk, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést az óvodai neveléshez.

Pedagógiai hitvallásunkban a fejlődés alapja a féltő, óvó, gondoskodó szeretet, stabil biztonság, differenciált, személyre szóló bánásmód. Az óvodás gyermek alapvető tevékenysége a játék, élményeit, tapasztalatait ezen keresztül éli meg, általa fejlődnek képességei, bővülnek ismeretei. Az óvodában komplex nevelés folyik, építünk a gyermeki aktivitásra, kíváncsiságra, kreativitásra. A társadalmi együttélés normáinak alapjait rakjuk le sokszínű együttes tevékenységekkel és követhető viselkedésmintákkal.

Szeretetteljes, biztonságérzetet adó, érzelmekben gazdag környezetben az egyéni érdeklődésre alapozva támogatjuk a gyermekek fejlődését. Arra törekszünk, hogy a gyermekek egyéni készségei, képességei kibontakozhassanak, érzelmileg, erkölcsileg és értelmileg gazdagodjanak. A sokféleség gazdagítja a közösséget, az inkluzív-, az integrált-, a multikulturális nevelést támogató szemléletet képviseljük.

2.2 Gyermekképünk

A kisgyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a kisgyermeknek sajátos, életkoronként és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak.

Az óvodáskorú gyermek aktív befogadója a világnak. Kíváncsi, érdeklődő az őt körülvevő világ és a társai iránt. Felfedez, kérdez – felel, megfigyel, kipróbál, és folyamatosan tapasztal.

2.3 Óvodaképünk

Az óvoda a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit.

Az óvoda funkciói:

- óvó-védő
- szociális
- nevelő-személyiségfejlesztő.

Az óvoda közvetetten segíti az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését. Pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását.

Az óvodai nevelés gyermekközpontú. Gondoskodunk:

- az egészséges fejlődéshez és fejlesztéshez szükséges tárgyi és személyi környezetről
- a gyermeki szükségletek kielégítéséről
- az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről
- a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor specifikus alakításáról
- a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységekről, különös tekintettel a mással nem helyettesíthető szabad játékról
- az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmak közvetítéséről, a kompetenciák kialakításáról.

2.4 Pedagógiai elveink

- A gyermekek mindenkifelett álló érdekét képviseljük
- A gyermeki személyiség iránt tiszteletet, bizalmat, elfogadást, szeretetet és megbecsülést tanúsítunk, biztosítjuk a különleges védelmet és gondoskodást, a különbözőség elfogadását
- A gyermeket a béke, az emberi méltóság, a türelmesség, a szabadság, az egyenlőség, a szolidaritás szellemében neveljük
- A hátrányos megkülönböztetés minden formáját elutasítjuk
- Az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai intézkedéseket a gyermek személyiségéhez igazítjuk
- Elkötelezettséget, igényességet, kulturált stílust képviselünk és várunk el minden munkatársunktól
- Korrekt, partneri együttműködésre törekszünk a szülőkkel, a nevelésben résztvevőkkel.

2.5 Nevelési célunk

Óvodai nevelésünk célja a (2,5)3-7(8) éves gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak, eltérő fejlődési ütemének, érési jellemzőinek szem előtt tartásával:

- a sokoldalú, harmonikus személyiségfejlesztés, a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, lelki és szociális érettség elérésének támogatása
- a gyermekek környezettudatos szemléletének és magatartásának megalapozása
- a különleges gondozást igénylő, lassabban fejlődő, lemaradó, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, beilleszkedési, magatartási és tanulási zavarral küzdő, speciális nevelési igényű gyermekek fejlesztése, integrált nevelése, esélyegyenlőségük biztosítása
- a hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekei részére az önazonosság megőrzésének, ápolásának, erősítésének biztosítása, társadalmi integrációjuk elősegítése, az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok védelme.

Nevelésünk alapját a gyermeki személyiség tiszteletben tartása, a szabad játéktevékenység elsődlegességének biztosítása és a változatos tevékenységi körök fenntartása jellemzi

3. Az óvodai nevelés feladatai

Az óvodai nevelés általános feladatai:

1. Az egészséges életmódra nevelés szokásainak kialakítása
2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés
3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása tevékenységekbe ágyazva.

Kiemelt feladatunknak tekintjük:

- *A gyerekek anyanyelvi nevelését, kommunikációs képességeik tervezett módon történő fejlesztésével*
- *A társas érintkezési formák elsajátítását, az együttműködési készségek fejlesztését*

3.1 Az egészséges életmód alakítása

Magába foglalja a

- a szomatikus
- a mentális
- és a szociális nevelést.

Célunk

- *kiegyensúlyozott, egészséges gyermekek nevelése*
- *az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés, szokásainak alakítása, belső igénnyé fejlesztése*

Távlati célunk, hogy felnőtt életükben váljanak képessé egészséges, harmonikus életvitel kialakítására, életmódjukra vonatkozóan helyes döntések meghozatalára, konfliktusaik, problémáik megfelelő kezelésére.

Feladatunk

- *a gyermekek szükségleteinek kielégítése, egészségük, testi, lelki, mentálhigiéniai és szociális fejlődésük elősegítése*
- *hiteles, követésre méltó, modell értékű felnőtt viselkedési minta nyújtása (pl. személyi és környezet higiénia, pozitív személyiségjegyek, egészséges életvitel, kulturált beszéd és viselkedés stílus, stb.)*
- *az egészséges életvitel igényének kialakítása, fejlesztése, az egészséges életmód, a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások megalapozása*
- *a gyermekek fejlődéséhez szükséges stressz mentes, biztonságos környezet megteremtése*
- *a gyermekek környezetében csak annyi tisztítószer és egyéb vegyszer alkalmazása, amennyi feltétlen szükséges*
- *környezetbarát tisztítószerke előtérbe helyezése a környezetre káros vegyszerekkel szemben*
- *egészségpropaganda alkalmazása (a szülők körében is), az „egészségesebb” választására való törekvés képességének fejlesztése*
- *a gyermekek harmonikus, összerendezett mozgásfejlődésének elősegítése*
- *rendszeres, játékos tevékenységek szervezésével az egészségmegőrzés, az egészségvédelem biztosítása, a gyermekek életkori és egyéni adottságaihoz igazodó optimális edzetség elérése*
- *a speciális igényű gyerekek korrekciós testi, lelki nevelési feladatainak ellátása, a fejlődéshez szükséges feltételek megteremtése (speciális szakemberekkel, a szülőkkel együttműködve)*
- *balesetek megelőzésére, a környezeti veszélyek felismerésére történő nevelés (képességek kialakítása, pl. esés, testi épség védelmére szoktatás).*

Az egészséges életmód alakításának területei:

- ✚ *a gyermekek gondozása, testi szükségletük, mozgásigényük kielégítése (testi komfortérzet, gondozottság, testápolási szokások alakítása, folyamata, közös helyiségeken való osztozkodás megoldásai, tapintatos bánásmód, öltözködés, a napirend-életrend helyi kialakítása az egészséges életvezetés érdekében, egészséges táplálkozási szokások alakítása-, folyamatosság biztosítása az étkezésben-ennek rendje (tízórai és uzsonna/?) folyamatos, ebéd kötött) elegendő étkezési idő, esztétikus-kulturált körülmények, motiváló türelmes sürgetésmentes légkör, mindennapi szabad mozgás biztosítása a csoportban, „belterületen”, szabadban, nyugodt pihenés feltételei, szokásai, egyéni alvásigény figyelembe vétele, pihenés törzsidejének és az azt követő tevékenység szokásrendjének alakítása.)*

A gyerekek gondozása, testi szükségletük, mozgásigényük kielégítése

- *Az óvónő az óvodai beszoktatás időszakában készítsen a gyerekről anamnézist, figyelje a gyermeket, beszélgessen a szülővel.*
- *Elsősorban a gyermekek szükségleteinek feltárására helyezze a hangsúlyt. Ismerje meg a gyerek igényeit, családból (bölcsödéből) hozott szokásait.*
- *Tartsa szem előtt, hogy a testi szükségletek megfelelő kielégítése alapozza meg a gyerek jó közérzetét, mely minden egyéb tevékenység végzéséhez szükséges.*
- *Az egyéni jellemzők figyelembe vételével, folyamatos megfigyelésekkel, összehasonlító méréssel segítse az egyéni tulajdonságok feltárását.*

- *A gyerekek gondozása során az óvónő teremtsen meg a természetes, meghitt testközelséget, őszinte, hiteles viselkedéssel közeledjen hozzájuk.*
  - *Az óvónő a fokozatosság betartásával törekedjen arra, hogy a gyerekek egyre önállóbban elégítsék ki szükségletüket.*
  - *A testápolási, étkezési, öltözködési szervezethez az óvodába lépés pillanatától biztosítsa az óvónő.*
  - *A beszoktatás ideje alatt segítsen a gyerekeket abban, hogy megtanulhassák a fogásokat, a sortrendet.*
  - *Az óvónők, a dajka állapodjanak meg a szokások pontos menetéről az azonos gyakoroltatás érdekében.*
  - *Az óvoda kísérelje figyelemmel a gyerekek heti étrendjét, a kiegészítő tápanyagokat (zöldség- gyümölcs) ennek megfelelően pótolja.*
  - *A gyerekek étkezését olyan módon szervezze, hogy érvényesüljön a folyamatosság, a várakozási idő a lehető legkevesebb legyen.*
  - *A gyerekek eltérő táplálkozási szokásait a szülők segítségével ismerje meg, s fogadja kellő toleranciával az étvágytalanságot, a válogatást. Ösztönözze, de ne kényszerítse a gyerekeket az étel elfogyasztására.*
  - *Az óvónő biztosítsa azt, hogy a gyerekek a nap bármely szakában ihassanak.*
  - *A testápolási tevékenységek közben teremtsen olyan kapcsolatot a gyerekekkel, hogy a gyerekek kérése, kívánsága alapján tudjon segíteni.*
  - *A tisztaság igény alakítása érdekében az óvodai és a családi gondozási szokásokat közelítse. A szokások összehangolásával segítsen az azonos elvek betartását.*
  - *Az óvónő kísérelje figyelemmel a kulturhygiénés szokások alakulását, fejlődését, betartását.*
  - *Fordítson különös gondot a gyerekek érzékszerveinek védelmére.*
  - *Az óvónők, a dajka teremtsenek olyan feltételeket, hogy a gyerekek fokozatosan, önállóan végezhesék a bőrápolási, fogmosási, hajápolási, tisztálkodási teendőket, a WC- használatot.*
  - *A megfelelő öltözködés érdekében az óvónő hasson a szülőkre, hogy többrétegűen öltöztessék a gyerekeket, győzze meg őket a praktikus, izléses öltözködés előnyéről, hívja fel a figyelmet a megfelelő lábbeli fontosságára.*
  - *Teremtsen lehetőséget a természetes nagymozgások, mozgáselemek gyakorlására sokféle mozgásfejlesztő eszközön. A mozgáskoordináció fejlesztését segítsen elő mindennapos testneveléssel. Szervezzen rövid ideig tartó mikro csoportos sétákat, melyek hozzájárulnak a gyerekek mozgásszükségletének kielégítéséhez.*
  - *Tájékozódjon a gyerekek alvási szokásairól. Teremtsen meg a nyugodt pihenés feltételeit:*
    - lefekvés előtt alapos szellőztetés
    - csend
    - elalvás előtti mesélés
    - altató dalok dúdolása, éneklése
    - személyes tárgyak, egyéni szokások figyelembe vétele
  - *A gyerekek egyéni alvási igényét figyelembe véve egy órai nyugodt pihenés után az óvónő tegye lehetővé, hogy a nem alvó gyerekek felkelhessenek, és csendes tevékenységet folytathassanak.*
  - *A csoport alvási igényéhez igazodva a nyári hónapokban biztosítsa, hogy az iskolába felvett gyerekek csak akkor pihenjenek, ha igényük van rá.*
  - *Ismétlő nagycsoport esetében adjon lehetőséget arra is, hogy a csoport egyáltalán ne feküdjön le.*
- ✚ *a gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása (higiénés szabályok, betegségből visszatérő gyermekekre fokozott figyelem, testi épség védelme, baleset megelőzés, szabadban töltött idő mennyisége, minősége, edzettség elérésének lehetőségei, formái a tagóvodában...) a gyermekek fejlődéséhez szükséges esztétikus, egészséges környezet megteremtése (óvoda belső környezetének tevékenységekhez életkori sajátosságokhoz való kialakítása, esztétikájának elérése, udvarrészek kialakítása, tevékenységek szervezése, a különböző tevékenységek helyének, sorrendiségének jelölési módjai-szimbólumok....)*

A gyerekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása

- *A felnőttek fokozott gondoskodással gondozzák az óvodában megbetegedett gyerekeket mindaddig, míg szülei meg nem érkeznek.*
- *A betegségből visszatérő gyerekek „visszaszoktatását” fokozott odafigyeléssel végezzék a felnőttek.*
- *Igyekezzenek gátolni a fertőzések terjedését papírtörülköző használatával, gyakori szellőztetéssel, levegő fertőtlenítésére alkalmas illóolaj párologtatásával, edzéssel.*
- *Az alvás alatt előforduló bevizelések alkalmával a felnőttek óvakodjanak a gyerekek megszegyenyítésétől. A kiváltó ok általában pszichés eredetű, ezért tapintatos, szeretetteljes bánásmóddal, a szülőkkel való jó kapcsolattal segíthetnek az okok megszüntetésében.*
- *Szervezett mozgásos tevékenységekkel, prevencióssal fejlesztő tornákkal segítsen a gerinc deformitások megelőzését.*
- *A lúdtalpas gyerekek lábtartását javítsa lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással.*

- Mindennapi edzési lehetőséggel biztosítsa a gyerekek egészséges életmódját. Szabadban tartózkodással növelje ellenálló képességüket napi rendszerességgel –időjárás függvényében délelőtt és délután is-
- Az óvónő, esős időben is használja ki a fedhető terasz adta lehetőséget légfürdőzésre.
- Szervezzon napi kocogó- futó lehetőségeket meghatározott futópályán, ahol a gyerekek önmaguk döntenek el, hogy mennyit futnak.
- Vegye figyelembe a víz edző hatását is, ezért jó idő esetén, az óvoda udvarán biztosítson lehetőséget pancsolásra, zuhanyozásra.
- Az óvónő vegye figyelembe a gyerekek egyéni érzékenységét; a vizes edzés mindenkor legyen önkéntes.
- Növelje az edzési lehetőségeket rollerezéssel, szánkózással, csúszkálással.
- Az óvónő figyeljen arra, hogy a szervezett edzési programok maximális ideje ne legyen több 10- 20 percnél.
- Alakítsa úgy a programokat, hogy felfrissülést, felüdülést adjon a gyerekeknek.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:a gyermek:

- önállóan végzi személyes tisztálkodását
- testi szükségletei kielégítését szükség esetén késleltetni tudja
- önállóan öltözik, vetkőzik megfelelő sorrendben, korának megfelelő tempóban. Saját ruháját összehajtva elteszi a helyére
- a kulturált étkezés szokásait gyakorolja
- mozgása adottságának megfelelően harmonikus, összerendezett
- ismeri és betartja a balesetvédelmi magatartásformákat
- életkorának megfelelően edzett.

3.2 Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés és a szocializáció biztosítása

Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségen belül az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, otthonosság, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül.

Célunk

- Szívesen kommunikáló, környezetében jól eligazodó, érzelmekben gazdag, segítőkész gyermekek nevelése, akik képesek a konfliktusok önálló kezelésére, a különbözőség elfogadására
- Az önérvényesítő, énes magatartástól a kezdeményező, kooperatív viselkedésig eljutó gyermekek nevelése
- Optimista szemléletű, a természeti és közvetlen környezetét szerető, védő gyermekek nevelése
- A gyermekeket körülvevő szűkebb és tágabb környezet megismertetése, a nemzeti identitástudat, a hazaszeretet a szülőföldhöz való kötődés megalapozása.

Feladatunk

- már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások biztosítása
- a gyermek erkölcsi és akaratni tulajdonságainak sokoldalú fejlődése érdekében (az óvodai élet komplex szervezésével) a szokás és normarendszer megalapozásának elősegítése
- a közösen átélt pozitív érzelmekre és élményekre épülő, szeretetteljes, biztonságot sugárzó légkör megteremtése
- az együttjátzás, az együttműködés és együttdolgozás során a különböző szituációkban megjelenő viselkedési szokások folyamatos alakítása, gyakoroltatása
- a gyermekekben a szociális érzékenység és az én tudat kialakulásának segítése, valamint önkifejező és önérvényesítő törekvéseik támogatása
- lehetőség teremtése a gyermekek természetes társas szükségleteinek kielégítéséhez
- a különbözőségek elfogadására, tiszteletére nevelés megvalósítása modell értékű, elfogadó, támaszt nyújtó óvónői magatartással
- a különböző szociokulturális helyzetű családokból érkező gyermekek fejlődésének, a változásoknak figyelemmel kísérése
- az átlagostól – pozitív vagy negatív irányban – eltérő képességű, illetve eltérő személyiségvonásokkal rendelkező gyerekek szocializálódásának segítése (ha szükséges megfelelő szakember bevonásával)
- az interperszonális kapcsolatok (óvodapedagógus – gyermek, gyermek – dajka, gyermek – gyermek) kialakulásában a pozitív attitűd elősegítése
- a felnőttekkel, társakkal való kapcsolatfelvétel igényének, a pozitív felnőtt- és társas kapcsolatok alakulásának erősítése

- a társakért, a csoportért érzett felelősségtudat kialakítása
- a gyermekek szemléletének alakítása, hogy képessé váljanak a természetben és az emberi környezetben megmutatózó jó és szép, valamint a veszélyek felismerésére is.

Biztosítjuk a szűk és tágabb környezet sokoldalú, élményszintű megtapasztalásának lehetőségét. A bizalomra és elfogadásra épülő, szeretetteljes kapcsolatban fejlődnek a kisgyermek szociális érzelmei (együttérzés, segítőkészség, részvétel, bizalom, bánat átélése stb.) és kialakulhatnak erkölcsi érzelmei (igazságosság, lelkiismeretesség, őszinteség, igazmondás, felelősség érzésének megtapasztalása stb.).

A kortársak, az óvoda dolgozói jelzéseikkel, értékeléseikkel alakítják a gyermek önmagáról kialakított képét. Megtanulja megismerni önmagát, az együttélés, a társas élet szabályait. Alakítjuk a felnőttekkel szembeni viselkedésmódokat (udvariasság, előzékenység, figyelmesség). A gyermeki magatartás alakulása szempontjából modell értékű az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése.

Formáljuk és bővítjük a társakhoz fűződő kapcsolatok lehetőségeit, módjait (türelem, megértés, tapintat, segítőkészség, igazságosság). Kialakítjuk, erősítjük a valahová, valakihez tartozás örömét (együttműködés, alá-, fölé-, mellérendeltségi viszony elfogadása, tolerancia). Segítjük abban, hogy a gyermek, mint egyén megtalálja helyét a közösségben. Ösztönözzük a csoporttal való együttműködést, ugyanakkor, ha erre igénye van, egyedül is tevékenykedhet. A társas kapcsolatok alakulásának legfőbb szintere a játék, a közösen végzett tevékenységek.

Igényeljük és támogatjuk a családok együttműködési szándékát. Lehetőséget biztosítunk a szülővel való együttlétre, a fokozatos elszakadásra.

A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, érzékszervi, értelmi vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek nevelése speciális ismereteket, sajátos törődést igényel, szükség esetén megfelelő szakemberek (pszichológus, logopédus gyógypedagógus, konduktor stb.) közreműködését kérjük.

Tagóvodai tartalmi elemek:

- ✚ *érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, családi légkör megteremtése a beszoktatástól az óvodáskor végéig (a családi légkör jellemzői a tagóvodában, megteremtésének módszerei, a beszoktatás helyi eljárásai, hogyanja, nevelői attitűdje, szülők felé történő kommunikációja..*

Az érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, családi légkör megteremtése a beszoktatástól az óvodáskor végéig.

- *Az óvónő a szülőkkel együtt teremtsen meg a lehető legnyugodtabb feltételeket a gyermekek közösségbe történő beilleszkedéséhez.*
- *A beszoktatást nagyfokú körültekintéssel, gyöngédséggel, megértéssel, türelemmel végezze.*
- *Az óvónő adjon lehetőséget arra, hogy a gyerekek szüleikkel együtt ismerkedjenek az óvodával.*
- *Az óvónő a beszoktatás ideje alatt gyűjtsön információt a gyerekekről adatlapokon, szülői beszélgetéssel.*
- *A szerzett információkat dolgozza fel, alakítsa ki véleményét a nevelési stratégia kidolgozásához.*
- *Adjon lehetőséget a szülőnek a beszoktatás idejének meghosszabbítására*
- *A szülővel ismeresse meg az óvoda belső életét, a gyermekek napirendjét, szokásait*
- *A beszoktatásban mindkét óvónő és a dajka is vegyen részt.*
- *Már a beszoktatás ideje alatt a tervezett szokásoknak megfelelően végezzék a tevékenységeket, amit érzelmi megerősítéssel, játékosan gyakoroltasson az óvónő, figyelembe véve a gyermekek egyéni képességeit, tempóját, szokásait.*
- *Az óvónő különös türelemmel, tapintattal mutassa be a testápoláshoz, étkezéshez használatos tárgyakat, azok használatát.*
- *A gyermekek élettere legyen barátságos, otthonos, amit elsősorban az óvónő tervez, de adjon lehetőséget arra, hogy a gyermekek ötletei, elképzelései is érvényesüljenek.*
- *A gyerekek szabadon mozoghassanak a csoportszobában, mosdóban, az 5-6-7 évesek meghatározott céllal, megfelelő biztonság mellett az óvoda épületében.*
- *Legyen minden csoportnak szokásrendszere, hagyománya, ami sajátos, egyéni és mélyítheti a gyermekek összetartozását, együttérzését.*
- *Az óvónő minden gyermeknek biztosítson tároló helyet, ahová saját eszközeit, játékait, „kincseit” beteheti, önállóan kezelheti.*
- *A gyermekeknek legyen lehetősége minél többször érdeklődésüknek megfelelő tevékenységet választani.*
- *Az óvónő a tevékenységek biztosításával, a családi légkör megteremtésével segítse a gyerekek társas kapcsolatainak, egymás iránti érdeklődésének, együttműködésének alakulását.*

- ✚ *A gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása, az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése (társas kapcsolatok támogatásának gyakorlata, hosszabb ideig beteg gyerekekkel levelezés – társak rajzai, stb., a közösséggé formálódás színterei, a biztonság érzés elősegítése érdekében alkalmazandó módszerek, az együttműködést segítő helyzetek tudatos alkalmazása, konfliktuskezelés, közösségi, együttműködési szabályok, elvek a felnőtt-gyerekek kapcsolatában...)*

A gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása, az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése

- *Az óvónő bizalmat, derűt, biztonságot nyújtó légkört alakítson ki a csoportban.*
- *Legyen irányítója, s egyben a társa a gyerekeknek.*
- *Feltétel nélkül szerezze a gyermekeket, de ésszerű korlátokkal segítse is biztonságukat, eligazodásukat.*
- *A korlátokat úgy alakítsa ki, hogy az adott korosztály meg tudja felelni az elvárásoknak*
- *Az óvónő a csoport előtt álló feladatokat minden gyermek számára – egyéni sajátosságait figyelembe véve – tegye érthetővé, vonzóvá.*
- *A szülőkkel jó kapcsolatot teremtsen, hogy kellő bizalom alakulhasson ki az együttneveléshez.*
- *Az óvónő ismerje meg a gyermek egyéni jellemzőit, egyéni igényeit fogadja megértéssel*
- *Segítse a gyermekeket abban, hogy elfogadják eltérő képességű és tulajdonságú társaikat.*
- *Alakítsa ki a közösségi élet szabályait. Segítse az együttműködő, elfogadó közösség alakulását, fejlődését, mely lehetővé teszi, hogy a közösség minden tagja egyéniséggé váljék.*
- *A gyermekek tevékenységéhez az óvónő biztosítson nagy szabadságot, a pontos határok megjelölésével, a szabályok átlépésénél adja meg a lehetőséget a javításhoz.*
- *Segítse a gyermekbarátságok kialakulását, a közösség többi tagjaihoz való kapcsolódást.*
- *A felnőttek adjanak választási lehetőséget a gyermekeknek, hogy önálló döntéseket hozhassanak, képessé váljanak a változtatásra, megegyezésre.*
- *Segítse a gyermekeket abban, hogy kölcsönös engedményekre is készkéké váljanak az együttműködés érdekében.*
- *Kellő odafigyeléssel, kivárással alakítsa a gyermekek konfliktust megoldó képességét.*
- *A felnőtt és gyermek közötti kapcsolatban a demokratikus partnervizony kialakítására törekedjen.*
- *Segítse a gyermekek értékítéletének alakulását, fejlődését.*
- *A gyermekek viselkedéskultúráját fejlessze a felnőttek példája, türelme, bátorítása.*
- *Segítse a gyermekeket a helyzetnek megfelelő kifejezési formák elsajátításában, az udvariassági formák betartásával történő kommunikálásban.*
- *A gyermeket elfogadó, fejlődésében támogató magatartásával az óvónő segítse az egészséges Én-kép kialakulását.*

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha a gyermek:

- *nyugodt, kiegyensúlyozott, harmonikus viselkedés jellemzi, nyitott és érzékeny a pozitív dolgok befogadására*
- *képes felmérni a saját helyzetét a társai között, elfogadja mások kezdeményezését (esetenként a saját akaratát is képes alárendelni, késleltetni igényeinek teljesítését)*
- *ismeri és alkalmazza a csoport szokás- és szabályrendszerét, ezért képes az önálló helyzetmegoldásra, a konfliktusos helyzet megoldására viszonylag önállóan, szükség szerint a felnőtt segítségét kérve*
- *igényli a közös tevékenységekben való részvételt*
- *érti és alkalmazza az egyszerű metakommunikatív jelzéseket*
- *elfogadja és megérti a sajátjától eltérő tulajdonságokkal bíró társak jelenlétét*
- *viselkedésében fellelhetőek az önfegyelm és udvariasság jelei*
- *észreveszi és segíti rászoruló társait*
- *ismeri és alkalmazza a kulturált udvariassági szokásokat a felnőttekkel és társaival.*

3.3 Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

3.3.1 Az anyanyelvi kommunikációs nevelés

Az anyanyelvi kommunikációs nevelés átfogja az óvodai nevelőmunka minden területét, ezért valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladatunk. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére

nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, fokozására, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére figyelmet fordítunk. Önképessé és közművelődési lehetőségek felhasználásával fejlesztjük az anyanyelvi kultúránkat. Felhívjuk a szülők figyelmét a beszélgetéseknek, a beszélgetéssel kísért együttes tevékenységeknek a gyermekek értelmi és érzelmi fejlődését serkentő, a szülő – gyerek kapcsolatot erősítő hatására.

Célunk

- Bátran és helyesen, a magyar nyelv ritmusának, hangsúlyozásának, szabályainak megfelelően beszélő, érzelmeiket, gondolataikat kifejezni tudó gyermekek nevelése, akik megfelelő hangerővel, helyesen ejtett hangokkal beszélnek.

Feladatunk

- olyan biztonságos, elfogadó, szeretetteljes légkör megteremtése, ahol bátran elmondhatják a gyermekek a gondolataikat
- nevelői tevékenységünk egészében – beszélő környezettel, helyes minta és szabályközvetítéssel (a javítgatás elkerülésével), a kommunikáció különböző formáinak alkalmazásával – az anyanyelvi kifejezőképesség fejlesztése
- az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetere nevelés megvalósítása, mely során figyelmet fordítunk a gyermekek természetes beszéd és kommunikációs kedvének felkeltésére, fenntartására, megnyilvánulásai, kérdéseik támogatására, és a válaszok megfogalmazására
- a természet és a társadalmi környezet jelzéseinak, nonverbális közléseinek észre vétetése, megismertetése
- kérdések feltevésével a gyermekek gondolkodásának fejlesztése, párbeszédhelyzetek kialakítása
- az óvodába lépéstől kezdve a gyerekek egyéni beszéd-sajátosságainak és beszédfejlődésének figyelemmel kísérése, szükség esetén szakmai kapcsolat tartása a logopédussal, fejlesztő pedagógussal
- az idegen nyelvű gyermekek beszédfejlődésének hangsúlyozott segítése.

Gondozás

A gondozási feladatok végzése közben beszélgetünk a gyerekekkel. Bátorítjuk őket szükségleteik, kívánságaik szóbeli kifejezésére.

Megnevezzük a ruhadarabokat, tisztálkodási eszközöket, ételeket stb. A folyamatos beszélgetéssel serkentjük a gondolkodásukat, az illeszkedő nyelvi formák választékát felkínálva segítjük a gyermekek szocializációját.

Érzelmi nevelés

Az együttes tevékenységeken alapuló jó légkörben megnyilvánul a gyermekek kapcsolatteremtési vágya, megnyilatkozási szándéka, érdeklődése, alkalmazkodási képessége. Elsajátítatjuk a gyermekekkel a párbeszéd különböző, az együttműködést segítő fordulatait, kifejezéseit, az udvariassági formákat (megszólítás, felszólítás, kérdés, figyelmeztetés stb.) és mindezek metakommunikációs jelzéseit.

Megtanítjuk a konfliktushelyzetek egymást tiszteletben tartó megoldását, az ehhez tartozó nyelvi fordulatokkal együtt.

Játék

A társas kapcsolatok kialakításával segítjük a beszédfejlődést, a nyelvi és metakommunikációs megnyilvánulások bemutatásával, fejlesztésével színesítjük a gyermekek beszédét. Segítjük a szerepjátékok kialakulását, fejlődését, mert jó lehetőséget nyújtanak az utánzásra, az alkalmazkodásra, a beszédmódok, nyelvi eszközök használatára (szóbeli kapcsolatok helyzeti sajátosságainak elsajátítására a családban, óvodában, üzletben, vendégségben stb.).

Fejlesztőeszközként alkalmazzuk a bábozást. A báb segítségével megszólaltatjuk, beszéltejtjük a hallgató, visszahúzódó gyermekeket. Fejlesztjük a gyermekek érzelmi kifejezőképességét, gyakoroltatjuk az elbeszélő és párbeszédes beszédformákat, felismertetjük velük, miképpen tudnak bánni a hangjukkal, hangmagasságukkal, hangszínükkel. Hangfejlesztő játékokat kezdeményezünk (állatok, természeti jelenségek, járművek hangjának utánzása). Anyanyelvi játékokat játszunk a gyerekekkel, melyek mozgásra, cselekvésre, érzelmi meghatározottságra építve szolgálnak az összefüggő beszéd és a párbeszéd fejlesztésére.

Munka

Lényege a jól összehangolt, közös cselekvés, ezért folyamatos nyelvi kapcsolatot tartunk a gyermekekkel. Megtanítjuk őket erre a kapcsolattartásra egymás között is (munka elosztása, egymás utáni tevékenységek megbeszélése). Segítjük a beszédfejlődést a tevékenységek, teendők, tárgyak, szabályok, az eszközhasználat és a munkaszervezés módjának a közlésével, az utasítás megértésének ellenőrzésével. Ezekkel bővítjük a nyelvhasználat területeit. A beszédkapcsolatokon alapuló együttműködés kialakítására törekszünk.

Tanulás

▪ **Mese-vers:** az anyanyelvi nevelés legfontosabb területe. Az irodalmi szövegek gyarapítják a szókézsletet. Kifejezések, szólások, nyelvi fordulatok megismertetésével, különféle stiláris eszközök használatával gazdagítjuk a gyermekek kifejezőkészségét.

▪ **Rajzolás, mintázás, kézimunka:** felismertetjük a gyermekekkel, hogy valamely élményt, eseményt, érzést többféle úton kifejezhetünk. Erzékeltetjük, hogy a közös élmény ábrázolása mindenkiben más-más élményeket, érzéseket, gondolatokat vált ki. Gyakoroltatjuk a téri érzékelést, az arányok, irányok nyelvi kifejezését.

▪ **Ének-zene:** az előbeszéd érzelmeket tükröző, jelentést hordozó elemeit gazdagítjuk a hangképzés, a tiszta ejtés, a hangsúly, a hangerő, a hanglejtés, a beszéddallam, a szabályos ritmus, a tempó, tempóváltás gyakoroltatásával.

Gazdagítjuk a gyermekek szókincsét a zenében használt fogalmak megismertetésével (magas – mély, halk – hangos stb.). Segítjük a helyes beszédritmus, artikuláció, hangképzés kialakulását a mondókázással, énekléssel.

▪ **A külső világ tevékeny megismerése:** A gyermekek környezetének a család, az óvoda személyeinek, tárgyainak megismerésével, megnevezésével segítjük az anyanyelv fejlődését. Gyarapítjuk a szókincsüket az élő és élettelen világ megismerésével kapcsolatban.

Segítjük a gondolkodás fejlődését a kérdésekkel-válaszokkal, az ok-okozati összefüggések megfogalmazására ösztönözzük őket.

A beszédet és gondolkodást együttesen fejlesztjük a matematikai tevékenységek révén.

Megtanítjuk a gyermekeket a szóban közölt matematikai feladatok pontos megértésére.

Végiggondoltatjuk, majd megfogalmazzatjuk velük a megoldáshoz vezető utakat.

Elmondatjuk velük a hasonlóságról és különbözőségekről gyűjtött tapasztalataikat. Pontos nyelvi kifejezésekre biztatjuk és tanítjuk őket. Alkalmazzatjuk velük a konkrét tapasztalatok során szerzett nyelvi ismereteiket (viszonyfogalmak használata, melléknévfokozás, névutók használata stb.)

▪ **Mozgás:** Megismertetjük őket a testnevelés foglalkozásokon használt kifejezések jelentésével, a felszólító mód használatával. Bővítjük a szókincsünket a testrészek, a mozgások, a foglalkozásokon használt tárgyak, eszközök megnevezésével.

Egyéb, a kommunikációt segítő helyi jellemző gyakorlat leírása

Bábozás, dramatizálás, mese, színház, kiállítások, múzeumok... A tanulási helyzetek kommunikációs tevékenysége: emberi érzelmek, kommunikációs helyzetek, történetek eljátszása, az óvoda kultúráközvetítő szerepe a gyakorlatban a szülők felé, azok bevonása.

Tartalom, az óvodapedagógus feladata;

- Az óvoda nevelőmunkájában, a nevelési folyamat egészében érvényesüljön a kommunikációs és kooperációs képességek fejlesztésének prioritása.
- Érzelmi biztonság megteremtésével és a gyerekek tevékenységsszükségleteinek kielégítésével segítse, fejlessze az óvónő a tapasztalatszerzést, a szociális tanulást.
- A spontán és tervezett pedagógiai helyzetekben is alkalmazza, kombinálja azokat a nevelési módszereket, eljárásokat, amelyek elősegítik az érintkezési és együttműködési képességek fejlődését.
- Az óvónő a csoport heti rendjében alakítsa ki a kommunikációs játék és drámajáték helyét.
- A tervezett kommunikációs gyakorlatoknál, anyanyelvi játékoknál, drámajátéknál érvényesüljön az életkori megfelelőség, fokozatosság és folyamatosság, tervezési és megvalósítási szinten is.
- Az óvónő támogassa a gyermekek önkifejezési törekvéseit, a drámapedagógia alapelvei segítsék a gyermekeket abban, hogy képesek legyenek érzelmeiket, környezetükkel való kapcsolataikat megjeleníteni.
- Az óvónő segítse a gyermekek kommunikációs kapcsolatainak alakulását, érdeklődjön élményeik iránt, teremtsen lehetőséget játékos gyakorlásra, majd valós helyzetekben történő alkalmazásra (köszönés, megszólítás, véleménynyilvánítás, szándék kifejezése).
- A helyes viselkedés és a társas együttlét szabályait (illemszabályokat) a mindennapi megvalósítás során gyakoroltassa, pozitív értékeléssel erősítse a helyes magatartást.
- A nevelés folyamatában érvényesüljön a differenciált, egyéni fejlesztés, a pedagógiai rugalmasság, az óvónő modell szerepe.
- A kommunikációs és kooperációs tanulás folyamatában a
  - felnőtt-gyermek
  - felnőtt-felnőtt (az óvoda dolgozóinak viszonyulása)
  - szülő-óvoda kapcsolata legyen mintaértékű
- Az óvónő segítse az egészséges önérvényesítés, önértékelés kialakulását, fejlődését, a másság elfogadását.
- Az óvónő olyan szokásokat alakítson ki, amelyeket a gyerekek képesek betartani, amelyekre életkori és egyéni sajátosságaik alkalmassá teszik őket.

- *Az együttélés szokásainak finomításával, fejlesztésével segítse az óvónő a pozitív magatartási formák megjelenését. Gyakoroltassa a gyerekekkel a megszokottól eltérő helyzetekben és színtereken.*
- *Teremtsen döntési helyzeteket, támogassa, segítse (ha szükséges) a döntés meghozatalában, végig vitelében.*
- *Az óvónő*
  - *teremtsen sok-sok beszédhelyzetet*
  - *adjon lehetőséget a gyerekeknek élményeik, gondolataik, problémáik megfogalmazására*
  - *a gyerekek kérdéseire mindig válaszoljon*
  - *tegyen fel ő is kérdéseket*
  - *tapintatosan segítse a beszédhibás gyerekek fejlődését*
  - *fordítson figyelmet a gátolt gyerekekre, empátiával törekedjen a szóbeli aktivizálásra*
  - *alkalmazza a nyelvi játékokat*
- *Az óvónő használjon metakommunikációs jelzéseket, melyekkel kiegészíti, színessé teszi a verbális közlést, kifejezi érzelmeit.*
Metakommunikációs közlése – gesztus, tekintet, mimika, testmozgás – legyen összhangban szóbeli megnyilvánulásával.
Segítse a gyermekeket a metakommunikációs jelek elsajátításában, alkalmazásában.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- *a gyermekek aktívan használják a tapasztalatok során bővült szókincsüket*
- *bátran szólnak meg, megfogalmazzák gondolataikat, érzéseiket. Képesek folyamatos elbeszélésre, próbálkoznak a történetek logikai és időbeli sorrendjének követésével*
- *képesek a párbeszédre, használják a megfelelő beszédfordulatokat*
- *kialakul a beszédfigyelmiük, kíváncsiak a felnőttek és társaik mondanivalójára*
- *meghallgatják a kérdéseket és válaszolnak rájuk*
- *a beszédhelyzetnek megfelelően, jól érthetően, megfelelő hangsúllyal, hanglejtéssel, hangerővel és sebességgel beszélnek*
- *beszédüket a személyiségüknek megfelelő, az aktuális helyzet által kiváltott érzelmeknek megfelelően természetes gesztusokkal arcjárással kísérik*
- *tisztán ejtik a hangokat.*

3.3.2 Értelmi fejlesztés és nevelés

Célunk

- *A gyermek értelmi képességeinek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitásának fejlesztése*
- *A gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára, valamint meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve változatos tevékenységek biztosítása, amelyeken keresztül továbbiakat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.*

Feladatunk

- *a gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben történő gyakoroltatása*
- *változatos, sokoldalú tevékenységek felkínálása - építve érdeklődésükre, kíváncsiságukra, mint életkori sajátosságra -, melyeken keresztül a gyermekek tapasztalatokat szerezhetnek a természeti és társadalmi környezetről*
- *a gyermeki aktivitás fenntartása, kíváncsiságuk kielégítése*
- *olyan élethelyzetek, lehetőségek teremtése, ahol a gyerekek maguk vizsgálódhatnak, megbeszélhetik a jelenségeket, gondolkodásra, magyarázatok keresésre indulhatnak a világ felfedezése közben*
- *bizonyos tevékenységek állandóságának és az ehhez kapcsolódó pozitív attitűd biztosítása*
- *a ránk bízott gyermek egyéni sajátosságainak, értelmi funkcióinak, mozgásfejlettségének, egyéb képességeinek megismerése, személyére szóló fejlesztése*
- *a motivációs helyzeteket átgondolásakor, a tevékenységek szervezésénél ügyelni kell a gyermekeket ért ingermotiváció megválasztására, megtartására*
- *a gyermekek önbizalmának növelése pozitív megerősítés alkalmazásával*
- *a sajátos nevelési igényű gyermek számára is a fejlesztő, másságot elfogadó környezet biztosítása*
- *szakmai kapcsolat tartása és együttműködés a nevelést segítő szakemberekkel (fejlesztőpedagógus, logopédus, gyógypedagógus, stb.).*

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha életkoruknak megfelelően:

- a gyermekek a kapott feladatokat megértik, önállóan teljesítik
- kialakul a szándékos figyelmük, megbízható az emlékezetük
- felismerik az elemi ok-okozati összefüggéseket, rész-egész viszonyát, tevékenységeikben gyakorolják
- a jelenségeket globálisan szemlélik
- képesek a rugalmas tevékenység váltásra
- problémamegoldó gondolkodásuk kialakul
- gondolkodásuk fejlettségi szintje közelít az elvont gondolkodásig
- képesek a hibák észrevételére, javítására
- kialakul a szabálytudatuk
- a tevékenységekben eszközhasználatuk kreatív, önálló
- kialakul a felelősségtudatuk
- képesek a munkájuk eredményét előre látni
- képesek a figyelemmegosztásra
- kialakul formaállandóságuk, a részletek pontos észlelése
- alkotásaikban megjelennek az egyéni fantáziára utaló jelek
- jól tájékozódnak síkban, ügyelnek az arányosságra
- a közös élményeket megjelenítik rajzaikban, szóban is meg tudják fogalmazni azokat
- képesek változó tempójú, irányú, ritmusú mozgásra
- mozgásuk harmonikus, rendezett
- jól tájékozódnak az őket körülvevő környezetben

4. Az óvodai élet megszervezésének elvei

4.1 Személyi feltételek

Az óvodában a nevelőmunka kulcs-szereplőjének az óvodapedagógust tekintjük, jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus modellt, mintát jelent a gyermekek számára; személyisége az elfogadó és segítő, támogató attitűdön alapszik.

Elvárásaink az óvodapedagógus felé

- a Kt.-ben meghatározott felsőfokú szakirányú végzettség megléte (az óvodapedagógiára vonatkozó szakmai ismeretek, a nevelőtestület jogkörébe tartozó intézményi dokumentumok, belső szabályzatok ismerete)
- folyamatos önképzési igény
- nevelői alkalmasság, különösen: jó kapcsolatteremtő képesség, empátia, kedves nyílt személyiség, jó szervezőképesség
- pedagógusi elhivatottság, kiegyensúlyozottság, pontosság, megbízhatóság, türelem, etikus magatartás, jó humorérzék
- személyiségjegyei és külső ápoltsága szolgáljon modellt a kisgyermekek számára.

Elvárásaink az dajka munkatársak felé

- az óvodapedagógus irányításával közreműködjön a gyermekek zavartalan és folyamatos ellátásában a helyi nevelési program szerint
- az óvodai környezet rendjének, tisztaságának fenntartása
- az óvoda nevelési és egészségügyi előírásainak, belső szabályzatainak ismerete
- pontosság, megbízhatóság, türelem, segítőkészség
- igény a saját és környezetének higiéniára.

4.2 Tárgyi feltételek. A program végrehajtásához szükséges, a nevelőmunkát segítő eszközök, felszerelések

Az óvoda épületét, udvarát, kertjét, berendezését oly módon alakítjuk ki, hogy a gyermekek biztonságát, kényelmét szolgálja, megfelelően testméreteiknek, biztosítsa egészségük megőrzését, valamint, hogy lehetővé tegye a mozgás- és játékigényük kielégítését. A gyermekeket harmóniát árasztó színekkel, formákkal, anyagokkal vesszük körül. Egyidejűleg megfelelő munkakörnyezetet biztosítunk az óvodapedagógusoknak, az óvodai munkatársaknak, lehetőséget teremtünk a szülők fogadására.

Célunk

Helyi programunk megvalósításához a tárgyi, környezeti feltételek megfelelőségének elérése.

Feladatunk

- *korszerű, az európai normáknak megfelelő minőségű eszközök beszerzése*
- *a játék és egyéb fejlesztő eszközök kiválasztásánál a tudatos, életkornak megfelelő képességfejlesztés szempontjainak érvényesítése*
- *az inkluzív neveléshez szükséges speciális kötelező eszközök beszerzése*
- *az elhasználódott eszközök, berendezési tárgyak folyamatos cseréje, baleset és munkavédelmi szempontból évenkénti felülvizsgálata, a szükséges intézkedések megtétele*
- *a gyermekek által használt eszközök, berendezési tárgyak könnyen elérhető, biztonságot nem veszélyeztető elhelyezése.*

A programunk megvalósításához szükséges tárgyi erőforrások biztosításában, beszerzésében a következő alapelveket érvényesítjük:

- *az eszközök feleljenek meg a minőségügyi szabványnak*
- *a gyermekbútorok alkalmazkodjanak a gyermekek testméretéhez*
- *a játékeszközök beszerzésénél elsődleges szempont a minőség, a balesetmentes környezeti tényezők biztosítása.*

Az Egyesített Óvoda intézményei rendelkeznek a 11/1994. (VI. 08.) MKM rendelet 7. sz. mellékletében meghatározott minimális eszköz és felszerelésjegyzékben előírtakkal. Ez alól kivételt képez az integrációs nevelés tárgyi szükségletei, melyek folyamatos beszerzése, fejlesztése a sérülés típusának megfelelően történik. Állandó feladatunk. az eszközök karbantartása, az elhasználódottak pótlása. (Tagóvodánként eszközlista a Pedagógiai program melléklete.)

4.3 Az óvodai élet megszervezése

Az Egyesített Óvoda nevelési programja megvalósítható életkor szerint szervezett és osztatlan csoportban egyaránt.

A tagóvodák óvodapedagógusai hagyományaikra, eddigi bevált gyakorlatukra építve választják ki a számukra megfelelő szervezeti és időkeretet a következő szempontok figyelembevételével:

- *a gyermek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a heti rend biztosítja a feltételeket a megfelelő időtartamú, párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek tervezésével, szervezésével*
- *az óvoda teljes nyitva tartási idejében a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét óvodapedagógus irányítja*
- *az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus és a gondozásban is résztvevő dajka ebben a folyamatban is neveli, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését.*

A tagóvoda csoportszervezési elvei, gyakorlata csoportonként változik.

4.3.1 Heti rend

A heti rend elsősorban az óvodapedagógust segíti abban, hogy nevelőmunkáját a folyamatosság, a rendszeresség, a tudatosság és a fokozatosság elve szerint végezhesse.

- *a ciklusokban a tartalmi egység elvei alapján komplex módon jelenítjük meg a tevékenységi formákat*
- *naponta lehetőséget teremtünk az éneklésre, vizuális tevékenységre, verselésre, mesélésre a választhatóság elve szerint*
- *a gyermekeknek naponta biztosítjuk a szervezett játékos mozgást az életkori és egyéni sajátosságokhoz igazítva*
- *heti egy-két alkalommal minden csoportban kötelező testnevelést szervezünk*
- *a gyermekeknek lehetőséget adunk arra, hogy a megkezdett témát, tevékenységet kedvük szerint folytathassák a nap, a hét folyamán.*
-

Helyi gyakorlata csoportonként, korosztályonként változik.

4.3.2 Napirend

A napirend biztosítja a gyermek gazdag, változatos tevékenységét, az aktív és passzív pihenés életkornak és egyéni szükségletének megfelelő váltakozását. A közel azonos időpontban, rendszeresen visszatérő, ismétlődő tevékenységek érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek. A napirendet a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez igazítjuk, valamint figyelembe vesszük a helyi szokásokat, igényeket.

- a napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi, a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítását szem előtt tartjuk
- a napirend rugalmassága lehetővé teszi az előre nem tervezett események beillesztését is
- a napirendben kitüntetett helyet foglal el a gyermek legfőbb tevékenysége, alapvető szüksége: a játék. Elsődlegességét az összefüggő játékidővel biztosítjuk a napirendben.
- a napirendet áthatja a gyermek folyamatos, testi-lelki szükségletei szerinti gondozása
- a napirendben alkalmazkodunk az évszakokhoz, hogy a természeti hatások is szolgálják a gyermek fejlődését
- a pihenés előtti mesét, a szervezett játékos mozgást a napirendben tervezzük.

A tagóvodában javasolt napirendek korcsoport szerint, ill. osztatlan csoportra szeptember 1.től- augusztus 31.ig.

Programunk napirendje

6-7	Játék az ügyeletes csoportban		
	1. Játék, játékba integrált tanulás	2. Játék,- kötött szervezésű foglalkozások	
7	Játék ▪ Folyamatos reggeli ▪ Tanulási tevékenységek (heti tervezés szerinti)	7 ↓ 9.30 ↓ 10.15	Játék ▪ Folyamatos reggeli Tanulási tevékenység (heti tervezés szerinti) - Mozgás,edzés, szervezett mozgás - Dráma/kommunikációs játék
↓ 10.15	Szervezett tevékenységek ▪ vers-mese ▪ mindennapos testnevelés ▪ zöldség-gyümölcs tízórai ▪ előkészület levegőzéshez		
↓ 11	Játék, mozgás, levegőzés az udvaron Séták		
↓ 12	Ebéd - előkészületei: teremrendezés, testápolási teendők		
↓ 13	Pihenés, alvás, csendes tevékenység - előkészületei: teremrendezés, mese, zene, ének - pihenés, csendes tevékenység		
↓ 15	Üzsonna - előkészületei: teremrendezés, testápolási teendők		
↓ 15.30	Játék - önköltséges programokon való részvételek		
↓ 17	Játék az ügyeletes csoportban		
↓ 17.30			

4.3.3 A tagóvoda jeles napjai

- az ünnepek, hagyományok leírása,
- célok, feladatok ,a rákészülés módjának rögzítése
- munkaterv tartalmazza

Ü N N E P E K	<i>A gyerekek születésnapjának megünneplése folyamatosan</i>	
	<i>Szeptember</i>	<i>Ünnepség a csoportokban – újra együtt az oviban</i>
	<i>December</i>	<i>Mikulás – közös és csoportokban zajló ünnep</i>
		<i>Advent – közös és csoportokban zajló ünnep karácsonyváró programokkal</i>
	<i>Január</i>	<i>Újévi köszöntő – csoportos ünnep</i>
	<i>Február</i>	<i>Farsang – közös és csoportban zajló ünnep</i>
	<i>Március 15.</i>	<i>Valamennyien (gyerek-felnőtt) ünnepi ruhával, kokárda kitűzésével jelezzük az ünnepet Nagycsoportban életkornak megfelelő megemlékezés</i>
	<i>Április</i>	<i>Húsvét – csoportban zajló ünnep FÖLD napja – a rendezvénysorozat lezárása közös ünnepséggel</i>
	<i>Május</i>	<i>Anyák napja – ajándékkészítés</i>
	<i>Május</i>	<i>Óvodai kirándulás</i>
<i>Június első hete</i>	<i>Évet záró – nagycsoportokban zajló program</i>	
H A G Y O M Á N Y O K	<i>Havi rendszerességű programok</i>	<i>Bábelőadás, zenei előadás, egyéb előadások az óvodában</i>
	<i>Szakmai napok</i>	<i>Az óvodában folyó nevelőmunka bemutatása</i>
	<i>Nyílt napok áprilisban</i>	<i>Az óvoda bemutatása az óvodai előjegyzéseket megelőzően</i>
	<i>Május</i>	<i>Közös óvodai kirándulás</i>

4.4. Az óvoda kapcsolatrendszere

Nevelőmunkánkban a gyermekek személyiségfejlődését folyamatnak tekintjük, melyben az óvodába lépést megelőző és az azt követő időszak egyaránt fontos szerepet tölt be.

Az óvodát szociális és nevelési funkciója összekapcsolja a családdal, és azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsődék és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények) és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükségletekhez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.

Célunk

A partnerekkel való folyamatos, korrekt együttműködés.

Feladatunk

A partnerkapcsolatokat tervszerűen működtetjük az Egyesített Óvoda Minőségirányítási Programja (MIP) alapján.

Sikerkritérium

Célunkat akkor érjük el, ha

- partnereinkkel az együttműködés a tervezettnél megfelelően működik
- az együttműködés alapelvei érvényesülnek
- a partneri elégedettségi mutatók pozitívak.

4.4.1 Az óvoda és a család kapcsolata

Minden óvodás gyermek fejlesztésének alapja a gyermek személyiségállapotának megismerése. A személyiség fejlődésének támogatásához törekszünk a szülők, nevelésben közreműködők nevelési szokásait, elvárásait megismerni, és az együttműködés érdekében egyeztetni nevelési céljainkat, feladatainkat.

Célunk

A családi nevelés erősítése, a család és az óvoda együttműködésének elősegítése a gyermekek összehangolt nevelése érdekében.

Korrekt, kölcsönös bizalom, kölcsönös segítségnyújtás kialakítása és fenntartása, az óvoda pozitív szerepének kialakítása, a szülők megnyerése a közös nevelés érdekében. Az óvodakezdéstől az óvoda befejezéséig különböző szintű kapcsolattartási, tájékoztatósi formák működtetése, melyeken keresztül a **szülők betekintést nyerhetnek, tapasztalatot szerezhetnek és meggyőződhetnek** az óvoda környezeti jellemzőiről, pedagógiai tevékenységéről, a gyermekcsoportok életéről és gyermekeik fejlődéséről.

Az együttműködés alapelvei

- a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, az óvoda kiegészítő, segítő szerepet tölt be
- az együttműködést jó partnerkapcsolatban valósítjuk meg
- figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait. Az együttműködés, a segítségnyújtás módját a családokhoz illesztjük
- az együttnevelésben a kezdeményező, elfogadó szerepet vállaljuk fel
- a szülők kéréseit, javaslatait igényeljük, megfontoljuk
- biztosítjuk a családi és az óvodai élet közötti folyamatosságot, az átmenetet
- a kapcsolatfelvétel és -tartás legmegfelelőbb módját családonként keressük meg
- megértő, bizalmat ébresztő magatartással kezdeményezünk kapcsolatot minden családdal
- a családdal kapcsolatos információkat diszkréten kezeljük.

Feladatunk

- az óvoda nyitottságát biztosítjuk
- a szülőket tájékoztatjuk arról, hogy a különböző szintű és tartalmú információhoz hogyan juthatnak hozzá (faliújságok, dokumentumok, honlapok)
- a szülőket megismertetjük azokkal a formákkal és lehetőségekkel
  - amelyekben saját gyerekeikről
  - a gyerekek csoportjáról
  - az óvoda életéről, tartalmi munkájáról kaphatnak tájékoztatást
- arra törekszünk, hogy az óvodába lépéstől az óvoda befejezéséig a kapcsolattartást jellemezze
  - az együttműködési készség
  - a kölcsönösség
  - a tisztelet
  - az odafigyelés, nyitottság
  - a korrekt partneri viszony
- a kapcsolattartási formákat, lehetőségeket megismertetjük a szülőkkel.

A fejlesztés lehetőségei:

- szülők bizalmának elnyerése magas szintű szakmaisággal, emberséggel
- a szülők megfelelő motiválása az együttműködési formák működtetésére
- a különböző kapcsolattartási formák eredményességi, részvételi mutatói alapján megerősítés vagy változtatás
- a gyermekek fejlődésével kapcsolatos tájékoztatás rendszeres, objektív, szakmailag megalapozott, dokumentumokkal alátámasztott alkalmazása
- a szülők véleményeinek, igényeinek évenkénti megismerésével, felmérésével a kapcsolattartás változtatása, fejlesztése
- az óvoda részéről megnyilvánuló nyitottsággal a szülők jogos kérésének figyelembe vétele.

Az együttműködés formái

A szülők folyamatos, reális, rendszeres tájékoztatást kapnak gyermekük fejlődéséről, óvodai életéről.

- A gyermekek óvodába kerülése előtt családlátogatást kezdeményezünk, valamint ismerkedési lehetőséget szervezünk az óvodában. Mindkét együttműködési formát a tájékozódás és az ismerkedés fontos eszközének tekintjük.
- A szülőtől való elválás megkönnyítése érdekében a „szülős beszoktatást” szorgalmazzuk, ezzel a lehetőséggel hosszantartó hiányzás esetén ismét élhetnek a családok.
- Napenkénti párbeszéd rövid ideig tart, de alkalmat adunk a szülőknek betekinteni a gyermekcsoport életébe, naprakész információkkal szolgálunk.
- Szülő jelenléte a csoportban: főként az átmeneti, „befogadási” időszakban alkalmazzuk, de esetenként célzottan, megbeszélte időpontban megfigyelheti gyermekét a közösségben akár szülői, akár óvónői kezdeményezésre.
- Időpont egyeztetéssel (nyílt nap – nyílt hét) lehetőséget adunk a szülők számára, hogy betekintést nyerjenek gyermekük óvodai életébe. Esetenként videó felvételt is készítünk, hogy megismerhessenek különböző tevékenységformákat a csoportban.
- Fogadóórán a „négy szemközt” beszélgetés, a közös megoldáskeresés lehetőségét teremtjük meg, korrekt tájékoztatást adunk a gyermekek fejlődéséről.
- Szülői értekezleten alkalmat adunk arra, hogy a szülők megismerkedhessenek az óvoda célkitűzéseivel, s az általánosan érdeklődésre számot tartó témákban eszmecsere alakuljon ki.
- Egyes programok, ünnepélyek, az ezzel összefüggő „munka és játszó délutánok” szervezésével szintén az óvoda és a szülők együttműködését erősítjük. Óvodánkban az ünnepélyek megtartása nyílt, tehát minden szülő részt vehet benne. (Mikulás, Advent, Farsang).
- A szülői közösség a választott tagjai által képviseli a szülők jogait, érdekeit, véleményét a törvényben meghatározott módon és esetekben. Elnökük a szülői képviseletet biztosítja az Egyesített Óvoda szintjén.
- Programok szülőkkel. Hagyomány: apás, anyás, nagyszülős programok szervezése is óvodai kezdeményezéssel. Csoportonként változó, korosztálytól függ.

Az óvoda és a család együttműködése eredményes, ha

- a szülők és az óvoda értékrendje közel azonos, és együttműködő partnerként támogatják a gyermek fejlődését
- aktívan részt vesznek az óvoda közösségformáló rendezvényein
- részt vesznek az óvónő által kezdeményezett fórumokon (pl. szülői értekezletek, csoportra vonatkozó tervek ismertetése, ...)
- a szülők és a pedagógusok kapcsolatára jellemző a konstruktív együttműködés.

4.4.2 Kapcsolat a társintézménnyel

4.4.2.1 Kapcsolat a bölcsődéssel

Az együttműködés alapelvei:

- elősegítjük a bölcsődéből érkező gyermekek számára is az érzelmi biztonságuk megteremtését
- fokozatos ismerkedéssel igyekszünk az átmenetet zökkenőmentessé tenni
- kölcsönös nyitottságra törekszünk.

Az együttműködés formái:

- kezdeményezzük a két intézmény egymással szembeni elvárásainak megismerését, közelítését
- meglátogatjuk a körzethez tartozó bölcsődében a gyerekeket, gondozónőket
- lehetőséget teremtünk a környező bölcsődék számára, hogy a gondozónők betekintést nyerjenek az óvodai életbe, s hogy személyesen is megismerkedhessenek a leendő kiscsoportos óvónőkkel
- lehetővé tesszük a bölcsődés gyermekek számára is, hogy társaikkal/szüleikkel belátogathassanak az óvodába, találkozhassanak leendő óvónőjükkel, ismerkedhessenek az óvodai környezettel.

4.4.2.2 Kapcsolat az iskolával

Az együttműködés alapelvei:

- zavartalan átmenetre törekszünk
- a kölcsönös nyitottságot szorgalmazzuk
- az együttműködésben hangsúlyt fektetünk a kölcsönös bizalomra.

Az együttműködés formái:

- tájékozódunk a közeli iskolák pedagógiai programjáról, nevelési alapelveiről, követelményeiről (első osztály)
- lehetőséget teremtünk a betekintésre az iskolák számára az óvodai életbe, helyi programunkba

- lehetőséget teremtünk a leendő tanítók számára nagycsoportos óvodásaink megismerésére, s hogy a gyerekek még óvodai környezetükben ismerkedhessenek a tanítókkal
- lehetővé tesszük az iskolák számára a bemutatkozást a szülőknek készített szóróanyag közzétételével
- megszervezzük az iskolába lépés évében óvodásaink számára az iskolai tanóra látogatást,
- igényeljük az iskoláktól a visszajelzést volt óvodásaink beilleszkedéséről, tanulmányi eredményeikről.

4.4.2.3 Kapcsolat a közművelődési intézményekkel

Az együttműködés alapelvei:

- a közművelődési intézmények (könyvtár, művelődési ház, múzeum, színház) sajátos lehetőségeit tudatosan használjuk fel a nevelőmunkánkban
- a kínálatból úgy válogatunk, hogy választásunk a nevelési feladatok sokoldalú megoldását segítse elő.

Az együttműködés tartalma:

- könyvtárlátogatást (néhány alkalommal évente) szervezünk annak érdekében, hogy felkeltsük a gyermekek érdeklődését a könyvek és a könyvtár iránt
- lehetőséget teremtünk arra, hogy a közeli művelődési házak gyermek és családi programjairól tájékozódhassanak intézményünkben a szülők, néhány óvadás programra látogatást szervezünk
- az 5-7 éves gyermekeink számára múzeumlátogatást szervezünk, megfelelő előkészítéssel (múzeumi szakemberek segítségével) a gyermekek számára érthető, hozzájuk közel álló élményt szerzünk
- színházi élményhez az óvoda épületében szervezett, és színházlátogatások alkalmával juttatjuk a gyermekeket.

4.4.2.4 Kapcsolat az egészségügyi intézményekkel, a XIII. kerületi Önkormányzat Szociális Osztályával.

A kapcsolat intenzitását, rendszerességét elsősorban a törvényi szabályozások, ill. a fenntartói rendelkezések határozzák meg.

A kapcsolattartás elvei:

- az óvodában a gyermekek orvoshoz, védőnőhöz fűződő viszonyát pozitív attitűd erősítésével segítjük (rendszeres találkozás, barátságos légkör, az egészségügyi problémák tapintatos kezelése
- az esélyegyenlőség érvényesítése érdekében a védőnői hálózattal és a szociális osztály munkatársaival szoros együttműködés kialakítása a hátrányos helyzetű, valamint halmozottan hátrányos helyzetű családok gyermekeinek korai (3 éves kortól) óvodáztatásáért.

A kapcsolattartás formái:

- a hátrányos helyzetű családoknál családlátogatás megszervezése (védőnő, óvónő, vagy gyermekvédelmi felelős)
- hátrányos helyzetű családok életminőségének folyamatos figyelemmel kísérése kölcsönös tájékoztatással (védőnő, gyermekvédelmi felelős)
- a gyermekek rendszeres egészségügyi vizsgálatáról a gyermekorvos, ill. a védőnő gondoskodik, melynek helyéről, idejéről a védőnő informálja a szülőket a tagóvodák központi faliújságán, ill. a számukra szabályozott módon (hatályos EüM rendelet alapján)
- a különböző egészségügyi intézményekbe (gyermekorvosi rendelő, gyermekfogászat) csak ismerkedési céllal látogatnak el a gyerekek.

4.4.2.5 Kapcsolat a közoktatás-irányítással és a szakmai szolgáltató szervezetekkel

Az együttműködés intézményei

- Budapest Főváros XIII. kerület Önkormányzat, Polgármesteri Hivatal
- Fővárosi 3. Számú Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság
- Budapest XIII. kerületi Pedagógiai Szolgáltató Központ
- Prizma Általános Iskola és Óvoda EGYMI
- Heim Pál Mentálhigiénés Központ
- SNI - s gyermekek egyéni fejlesztéséhez szükséges speciális intézmények
- Gyermekjóléti Központ,
- Gyámhivatal
- BRFK XIII. ker. Rendőrkapitányság
- HÍD Családsegítő Központ
- Fővárosi TEGYESZ (Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat)
- Vadaskert Kórház és Szakambulancia
- Vöröskereszt.

Az együttműködés alapelvei:

- A gyermek mindenekfelett álló érdekének képviselője
- intézményeink zavartalan működése érdekében korrekt, a szükséges kompromisszumok megkötésére kész, az alapvető célkitűzéseinket segítő együttműködésre törekszünk
- hangsúlyt fektetünk a kölcsönös bizalomra alapuló rendszeres kapcsolattartásra
- igényeljük a naprakész információk áramlását, törekszünk azok megszerzésére
- igényeljük a kerületi szakmai szolgáltatásokat (óvodapszichológusok, szaktanácsadó).

5. Az óvodai élet tevékenységformái

5.1 A játék

A játék az óvodás gyermek legjellemzőbb életmegnyilvánulása, az iskola előtti kor legfontosabb, leginkább fejlesztő alaptevékenysége.

A játékban fejeződik ki legkorábban és legteljesebben a gyermeki személyiség. A kisgyermek belső tartalmaik kifejezésére használják a hozzájuk legközelebb álló nyelvet, a játékot.

A játék – szabad képzetársításokat követő szabad játékfolyamat – a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, kreativitásukat fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt – a szülő és az óvodapedagógus. Utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítővé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. A felnőtt jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, játékszerekre van szükség.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét. Az óvodában fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése.

Célunk

Széles körű játéklehetőségek biztosítása, melyek módot adnak arra, hogy a gyermekek boldog, egészséges lelkű, kiegyensúlyozott, a világ dolgai iránt nyitott, eleven eszű, elevenen mozgó, önállóan kezdeményező legyenek.

Olyan érzelmi-akarati tulajdonságok kialakítása a gyerekekben, melyek lehetővé teszik a közösségbe való beilleszkedésüket, együttműködésüket.

Feladatunk

- nyugodt, érzelmi biztonságot adó csoportlétkör megteremtése
- cselekvésre inspiráló, a gyermek kíváncsiságát felkeltő, esztétikus, harmóniát sugárzó környezet kialakítása
- megfelelő hely, idő, eszközök és élményszerzési lehetőségek biztosítása a különböző játékformákhoz, a mozgásos játékokhoz, a gyakorló játékokhoz, a szerepjátékokhoz, az építő, konstruáló játékokhoz, barkácsoláshoz, a szabályjátékokhoz, a dramatikus játékokhoz és a bábozáshoz
- a gyerekek képességeinek a lehető legalaposabb megismerése, elősegítése annak, hogy fejlődésük következő, magasabb szintjét fokozatosan elérhessék
- a gyermekcsoport társas kapcsolatainak megfigyelése, segítése
- a különböző játékfajták megjelenésének, differenciálódásának figyelemmel kísérése a gyerekek játékában
- modell értékű felnőtt viselkedési minta adása a játék közbeni magatartási, viselkedési, kommunikációs formákról
- a játék során kitarulkozó gyermeki személyiség tiszteletben tartása.

A napirendben biztosítjuk a viszonylag összefüggő játékidőt. Meleg, megértő, elfogadó légkört alakítunk ki. A személyiségfejlődésben jelentkező szükségletek játékban történő „átfordításához” segítséget adunk. Kisebb körülhatárolt játéktereket alakítunk ki, ahol 4-6 gyermek együttjátszhat, illetve lehetővé tesszük, hogy a gyermek maga is alakíthasson a rendelkezésre álló tárgyakból, eszközökből újabb tereket. Megteremtjük a szabad mozgás, szabad társválasztás feltételeit. A csoport összetételét és fejlettségét figyelembe véve biztosítjuk a kellő mennyiségű játékeszközt. Tudatosan és folyamatosan szervezzük az óvodán belüli és kívüli élmény- és tapasztalatszerzési lehetőségeket. Megteremtjük az élmények sokféle feldolgozásának, az újrajátszásnak lehetőségeit. Formáljuk és erősítjük a csoporton belüli társas kapcsolatokat. Körülményeinkből adódóan alakítjuk a más csoportok gyermekeivel, felnőttekkel való kapcsolataikat. Lehetővé tesszük a különböző játékfajták sokszínű jelenlétét a csoport játékában (gyakorló-, szerep-, építő-, konstruáló játék, dramatizálás, bábozás stb.).

Tiszteletben tartjuk:

- a játék önkéntességét, szabadságát
- a gyermekek önállóságát, kezdeményezését, aktivitását, kreativitását
- önálló téma- és szerepvállalását
- az egyén és a csoport közös döntéseit, konfliktusmegoldásait.

Figyelemmel kísérjük:

- a játékhelyzetek kialakulását, változását, kombinációit
- a szabályok betartását, amelyeken az egyén és a közösség együttélése alapul
- figyelemmel kísérjük, feltárjuk és követjük a gyermeki érdeklődést
- az egyének és játszócsoportok játékát támogatjuk
- támogatjuk a gyermekek egymástól „tanulását” a játékban.

Tartalom, az óvodapedagógus feladata:

- Az óvónő biztosítson szeretetteljes, kreatív, alkotó légkört, ahol a gyermek szabadon dönthet abban:
  - kivel játszik
  - mit játszik
  - milyen eszközt használ
  - milyen helyet választ
  - mennyi ideig tart a játéka
- A csoportszoba „részekre” bontott kialakításaival biztosítsa az elkülönült játéktevékenységeket, lehetőségeket.
- Meghatározott helye van
  - a babaszobának
  - az építőjátéknak
  - a vizuális játéknak
- Tegye lehetővé, hogy a gyerekek szükség szerint önállóan, vagy az óvónő segítségével változtathassanak az eredeti színtereken, az asztalok, székek átrendezésével.
- Teremtse meg a játék lehetőségét az udvaron is.
- A gyerekek életkorát, mozgásigényét figyelembe véve biztosítson a szabadban mobil játékeszközöket, melyek az elmélyült, tartalmas játéktevékenység kialakulását, fejlődését segítik.
- Az óvónő a heti rend és a napirend kialakításakor törekedjen az összefüggő játékidő biztosítására.
- A tanulási tevékenységek szervezésével az elmélyült játékot ne szakítsa meg.
- Biztosítsa a lehetőségét annak, hogy több napon keresztül játszhasssák a gyerekek ugyanazt a játékot, kedvük szerinti változtatással.
- Legyenek állandó játékeszközök, melyek mindig adottak a gyerekek számára.
- Az óvónő a gyerekek életkorához, játéktevékenységéhez igazodóan bővítsa a játékkészletet.
- A gyermekekkel közösen, életkoruknak megfelelően készítsenek játékeszközöket.
- Gondoskodják különböző játékre alkalmas anyagokról, félkész eszközökről, kellékekről, ezek folyamatos pótlásáról, kiegészítéséről.
- Bizonyos szabályok megtartása mellett különböző céllal használhassák fel a gyerekek a játékeszközöket.
- Az óvónő a játékot a gyermekek önálló, szabad tevékenységének tekintse, biztosítsa annak lehetőségét, hogy a gyermekek minden játéktevékenységben átéljék az önmegvalósítással járó örömezt.
- A játéktevékenységek kínálatával ösztönözze a gyermekeket az alkotó részvételre.
- Az óvónő a segítség, bekapcsolódás módját és mértékét mindig a konkrét játék helyzetnek, a csoport és az adott gyermek fejlettségének, igényeinek megfelelően alkalmazza.
- Az óvónő törekedjen arra, hogy a tapasztalatszerzés, a közös tevékenység pozitív érzelmeket váltson ki a gyerekekből, élménnyé váljék.
- Az óvónő gondoskodják korcsoportonként a gyermekek életkorának megfelelően a különböző játékformák megjelenésének, fejlődésének feltételeiről.
  - gyakorló játék
  - mozgásos játék
  - szerepjáték
  - építő-konstruáló játék
  - szabály játék
  - dramatizálás
  - bábozás
- A szabályokat a gyerekek életkorával egyező módon kell kialakítani, elsajátításának folyamatát segítse az óvónő tanítással, dicsérettel, megerősítéssel.
- Fogadja türelemmel, megértéssel a gyermekek egyéni sajátosságait, érdeklődésük különbözőségeit.
- Kísérje figyelemmel s gyermekek játékában megmutakozó alá-fölérendeltségi viszonyokat, türelemmel segítse a felcserélhető (alá-fölérendelt) helyzet elfogadásának átélését, gyakorlását.

- *A bátortalan, félénk gyermeknek segítsen bekapcsolódni a játékba.*
- *Segítse az egymáshoz közeledő gyermekek tevékenységét, támogassa a társas kapcsolatok alakulását.*
- *Az óvónő játékvezetését mértéktartás, tolerancia, a játék tiszteletben tartása jellemezze.*
Pl., Informatika-számítógépes játékok nagycsoportban

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

Célunkat akkor érjük el, ha a gyermek

- *örömmel, önfeledten játszik*
- *szükségeinek és életkorának megfelelő játékot választ*
- *részt vesz közös játékban*
- *önálló, kezdeményező megnyilvánulásai vannak*
- *elfogadó, pozitív érzelmek kísérik a társakkal való játékban*
- *aktívan részt vesz az erőfeszítést, ügyességet igénylő játékokban is*
- *betartja és követi a megismert szabályokat*
- *képes kreatív együttműködésre, gondolkodásra*
- *megvalósítja egyéni ötleteit és azokat meri vállalni is*
- *helyesen választ az adott tevékenységhez anyagot, eszközt*
- *saját élményeit képes újrajátszani*
- *konfliktusait többnyire képes meg-, illetve feloldani*
- *kialakulnak olyan érzelmi-akarati tulajdonságaik, amelyek alkalmassá teszik a közösségben való sikeres eligazodásra (pl. türelem, együttérzés, segítőkészség, kitartás, küzdeni tudás stb.).*

5.2 Munka jellegű tevékenységek

A gyermekek munka jellegű tevékenysége a játékkal sok vonatkozásban azonosságot mutat. A személyiségfejlesztés fontos eszköze. A gyermek utánzási vágyából fakad, hogy a környezetében látott felnőttek munkáját utánozza. Megfigyeli a rendszeresen visszatérő munkálatokat, és ráébred arra, hogy az emberi élet velejárója egy-egy adott cselekvéssor.

A játék és a munka jellegű feladatok integrálódása az egyén és a közösség együttműködését alakítja és erősíti.

A játék és a munka jellegű tevékenység önként és szívesen végzett aktív, cselekvő tapasztalás. A közösségi kapcsolatok alakításának fontos eszköze, a saját és a mások elismerésére nevelés egyik formája.

Tudatos pedagógiai szervezést és a gyermekkel való együttműködést igényel a pedagógustól.

A gyermek munka jellegű tevékenysége a közösségi kapcsolatok, a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

Célunk

A gyermekekben olyan tulajdonságok kialakítása, hogy szívesen és örömmel tevékenykedjenek és az elvégzett munkát meg is tudják becsülni.

Feladatunk

- *a munkafolyamatokat tudatos szervezése a gyermekekkel együttműködve*
- *a gyermekek eljuttatása a munkavégzéssel kapcsolatos jártasságok, készségek szintjére*
- *a személyiségfejlődésükhöz szükséges, attitűdök, képességek (pl. kitartás, önállóság, felelősségvállalás, céltudatosság) következetes alakítása és fejlesztése*
- *a gyermek egyéni képességeinek konkrét és reális értékelése*
- *a gyermek ösztönzése arra, hogy kezdeményezzen és többféleképpen próbálgasson egy-egy munkafolyamatot. Az önálló próbálkozás mellett a munkafogások megmutatása*
- *a tevékenységek során a kisebb gyermekek önállóságra törekvésének figyelemmel kísérése annak érdekében, hogy a nagyobb gyermekek segítőkészsége azt ne nyomja el*
- *a szülők támogatása abban, hogy a gyermek otthon is gyakorolhassa az önkiszolgálást, és a családért végzett tevékenységeket*
- *példamutatás a munkához való viszonyunkban és munkatársainkkal való együttműködésünkben.*

Tartalom

- **Önkiszolgálás**
- **Közösségért végzett tevékenységek**

Önkiszolgálás

Szorosan összekapcsolódik az egészséges életmódra nevelés gondozási teendőivel (lásd egészséges életmód). Megismertetjük a gyermekeket egy-egy használati tárgy alkalmazásával, az önkiszolgálás különböző műveleteivel, azok sorrendjével.

Gyakorlás útján megszilárdítjuk az önkiszolgálás készségeit, kialakítjuk az önálló munkavégzés szokásait, ehhez egyéni fejlettség szerint segítséget nyújtunk.

Közösségért végzett tevékenységek:

- a) naposi munka
- b) a mindennapi étellel kapcsolatos állandó, és alkalmoszerű munkák(pl. segítség az óvónőnek és más felnőtteknek, alkalmi megbízások)
- c) környezet, növény és kisállat gondozás.

a) Naposság

A naposi feladatokkal fokozatosan ismertetjük meg a gyermekeket. A jelkép (kötény, napostábla vagy kitűző) nem csak a megbízást és a feladatvállalást jelzi, hanem vonzóvá teszi a tevékenységet, amire a gyermek büszke és örömmel, sikeresen teljesíti azt. Ügyeljünk arra, hogy a naposi munka elvégzése minél kevesebb időt vegyen el a gyermek játékidőjéből.

A naposság időtartamában és feladataiban illeszkedik a folyamatos napirend kereteihez és formáihoz. A fokozatos feladatbővülés mindig a gyerekek fejlettségi szintjéhez kell, hogy alkalmazkodjon. A naposok munkáját az óvónő és a dajka segíti. Olyan légkört kell teremteni, amelyben a feladatokat a gyermekek örömmel végzik, társaikkal együttműködhetnek.

b) A mindennapi étellel kapcsolatos állandó és alkalmoszerű munkák

udvar és teremrendezés; játékelrakás; játékjavítás, tisztítás, készítés; egyéni megbízások, üzenetek átadása; kerti munka; ünnepi készülődés (ajándékkészítés, szobadíszítés, csinosítás); házimunka jellegű tevékenységek.

c) környezet, növény, kisállat gondozás

A környezet, növény és kisállat gondozás során a gyermekek megismerkednek az egyes munkafolyamatokkal. Megtapasztalják, hogy hatással vannak környezetükre, a gondoskodás, felelősség érzését pl. etetés, környezet tisztítása, ültetés, locsolás, gereblyezés, etetés, stb.

A növények és kisállatok beszerzése előtt körültekintően szabad csak eljárni, csak az ANTSZ által engedélyezett élőlények kerülhetnek a gyermekek környezetébe!

Munka jellegű tevékenységek (3-4 évesek)

Feladataink

Az óvodába érkezés pillanatától a tervezett szokásoknak megfelelően végezzük tevékenységeinket.

- Megismertetjük a gyermekekkel a jelüket, az öltözőt, a mosdót, ruhájuk és törülközőjük helyét, csoportszobai, udvari játékokat, azok helyét
- Megmutatjuk melyik játékkal, hogyan célszerű játszani.
- Segítünk nekik abban, hogy a játék befejeztével mindig a helyére tegyék vissza a játék eszközeit.
- Feladattudat, figyelemösszpontosítás kialakítása a gyermekben
- Felhívjuk a figyelmet az együtt végzett munka előnyeire
- Megmutatjuk az együttműködés lehetőségeit
- A növényeket, állatokat a gyerekek előtt - velük együtt gondozzuk

Naposság:

A naposságot 4 éves kortól lehet bevezetni.

Alkalmoszerű munkák:

Melyekben segítségünkkel buzdítjuk őket arra, hogy:

- erejükhez mértén vegyenek részt a rend fenntartásában, a csoportszoba átrendezésében
- ügyeljenek az öltöző, mosdó rendjére
- az udvari játékszereket tegyék a helyére
- a leesett elszórt tárgyakat szedjék össze
- segítsenek az óvónő játékjavító munkájában

Növény- és állatgondozás:

Melyekben segítségünkkel buzdítjuk őket arra, hogy:

- Kísérjék figyelemmel az élősarok gondozását, ha van, az állatok etetését is
- Segédkezzenek a rügyeztetés, csíráztatás előkészítésében
- Az óvónő irányításával öntözzenek növényeket, vessenek el magokat
- Figyeljék meg az udvar rendezésének folyamatát.

Munka jellegű tevékenységek (4-5 évesek)

Feladataink

- megtanítjuk a gyerekeket a feladatok elvégzésére
- ismertetjük az adott munka eszközeit és annak használatát
- megteremtjük az önálló munkavégzés lehetőségét, megerősítés nélkül legyenek képesek elvégezni az adott munkát
- a különböző munkafajtákat fokozatosan vezetjük be
- biztosítjuk a munka állandóságát és folyamatoságát, erősítjük bennük a munka szükségességének érzését
- A naposok munkáit a csoport jelenlétében folyamatosan értékeljük.
- Ismertetjük az ülésrend szerinti naposokat, ezt a napostáblán jelezzük
- A naposokat megfelelő köténnyel látjuk el
- A növény és állatgondozásba fokozottan bevonjuk a gyerekeket
- Egyszerűbb munkafolyamatokkal ismertetjük meg a gyerekeket

Naposság:

A naposság közösségi megbízatás. Arra törekszünk, hogy a naposi munkát szívesen végezzék. Irányításunkkal, segítségünkkel szeretnénk ösztönözni őket a feladatok elvégzésére, amelyek a következők:

- Terítsék fel az asztalterítőt, osszák szét az étkezéshez szükséges eszközöket, segítsenek az ételek kiosztásában.
- Étkezés után szedjék le a terítőt, hajtsák össze, az eszközöket tegyék a helyére.
- Ha szükséges töröljék le az asztalokat, söpörjék fel a morzsát.
- A játék befejezése után kísérjék figyelemmel, hogy minden játék a helyére kerüljön. Az udvari játékokat is ellenőrizték.
- A termék szükség szerinti átrendezésében segítsenek.
- Az óvónőnek segítsenek a foglalkozási eszközök kiosztásában

Alkalomszerű munkák:

Melyekben segítségünkkel buzdítjuk őket arra, hogy:

- vegyenek részt a csoportszoba rendjének kialakításában, szükség szerint rendezzék át a termet.
- Segítsenek az öltöző és a mosdó tisztaságának, rendjének megőrzésében
- Segítsenek a foglalkozásokon használt eszközök előkészítésében
- Egyszerűbb javításokat végezzenek el.
- Az óvónővel együtt készítsenek ajándékot, díszítsék csoportjukat
- Segítsék a kisebbek öltözködését
- Teljesítsék az óvónő egyéb megbízatásait: üzenetet adják át, eszközöket kivigyenek, behozzanak.

Növény- és állatgondozás:

Melyekben segítségünkkel buzdítjuk őket arra, hogy:

- vegyenek részt a szobanövények átültetésében
- vegyenek részt a kerti munkában, ültetésben
- segítsenek a lehullott levelek összegyűjtésében
- öntözzék a kertben elültetett növényeket

- az óvónővel együttműködve gazdagítsák, változtassák az élősarkot.

Munka jellegű tevékenységek (5-6-7 évesek)

Feladataink

A gyerekek korábban kialakult szokásait önállóan alkalmazzák. Ennek megfelelően:

- nagyobb önállóságot, teret adunk munkájuk elvégzésében
- Fokozatosan bővítjük az új tennivalókat
- Megtanítjuk a naposokat a segítségnyújtásra
- A munka értékelésébe a gyermekeket is bevonjuk
- A gyerekeket hozzászoktatjuk ahhoz, hogy ők maguk is vegyék észre, mire van az adott környezetben éppen szükség
- Különböző ajándékok készítésére ösztönözzük a gyerekeket
- Alkalmi megbízásokat adunk
- Termékek gyűjtésére ösztönözzük őket
- A kisállatok gondozásában nagyobb önállóságot adunk

Naposság:

A naposság közösségi megbízatás. Arra törekszünk, hogy a naposi munkát szívesen végezzék. Irányításunkkal, segítségünkkel szeretnénk ösztönözni őket a feladatok elvégzésére, amelyek a következők:

- önállóan tegyék fel az asztalterítőt, vegyék elő és osszák ki az étkezéshez szükséges eszközöket, esztétikusan rendezzék el azokat az asztalon
- tálalják fel a reggelit és az uzsonnát
- étkezés után szedjék le az asztalt, a terítőt önállóan hajtsák össze és tegyék a helyére.
- Rakják rendbe és vigyék a helyére a mosogatásra nem kerülő eszközöket
- A papírszalvétát hajtsák össze
- Söpörjék össze a morzsákat, töröljék le az asztalokat.
- Játékelrakás után, ha szükséges igazítsák el, esztétikusan helyezzék el a tárgyakat.
- Kísérjék figyelemmel az udvari játékok helyre kerülését
- Foglalkozásokon az állandóan használt eszközöket felszólítás nélkül vegyék elő, osszák ki.
- Vigyázzanak a különböző helységek rendjére
- Locsolják meg a szobanövényeket

Alkalomszerű munkák:

Melyekben segítségünkkel buzdítjuk őket arra, hogy:

- vegyenek részt a csoportszoba díszítésében, rendezésében
- vigyázzanak a terem rendjére
- segítsenek javítani a játékszerek kisebb hibáit
- vegyenek részt a játékszerek tisztításában
- készítsenek ajándékot a különböző ünnepekre
- segítsenek minden olyan területen, ahol erre szükség van

Növény és állatgondozás:

Melyekben segítségünkkel buzdítjuk őket arra, hogy:

- vegyenek részt az ültetés során
- az élősark és az udvar növényeit folyamatosan gondozzák
- a gyűjtött terméseket, magvakat meghatározott szempontok szerint csoportosítsák
- vegyenek részt a falevelek összegereblyezésében, télen a hó eltakarításában
- az állatok gondozásába az óvónő irányításával és felügyelete mellett kapcsolódjanak be

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- a gyerekek a munka során képesek együttműködni

- örülnek, ha feladataikat teljesíthetik
- önállóan, igényesen végzik a naposi munkát
- észreveszik környezetükben a „beavatkozás” szükségességét
- szívesen vállalkoznak egyéni megbízások teljesítésére
- segítenek a kisebbeknek
- szeretnek meglepetést készíteni a társuknak és a szüleiknek (pl. születésnap ajándék).

5.3 A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodai tanulás folyamatos, játékba integrált, önkéntes és cselekvéses tapasztalatszerzés. A teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, hanem az egész nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, komplex módon történik. A tanulás a nevelési folyamat szerves része, A tanulási folyamatnak szociális, mozgáson alapuló és értelmi képességeket mozgató összetevői vannak. Többnyire mindig, mindegyik összetevő jelen van. Az, hogy mikor, melyik dominál, mikor, melyik kap nagyobb hangsúlyt, az mindig az adott tanulási helyzettől, valamint a gyerek általános és pillanatnyi állapotától függ, konkrétan az egyenetlenül alakuló érési folyamatnak irányától és tempójától.

Lehetséges formái:

- utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás (szokások alakítása)
- játékba integrált, cselekvéses tanulás
- spontán játékos tapasztalatszerzés
- gyermeki kérdésekre és válaszokra épülő ismeretszerzés
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés
- gyakorlati problémamegoldás
- az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban megvalósuló tanulás.

Célunk

- Elsődlegesen az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése, az ismeretek adekvát alkalmazására, felhasználására felkészítés.
- A gyermeki kíváncsiságra, érdeklődésre alapozva a tudás, tanulási utáni vágy felkeltése.
- A gyerekek képességeinek fejlesztése, differenciált személyiségfejlődésük segítése, hogy képessé váljanak az iskolai tanulásra.
- A holisztikus szemléletmód kialakítása.

Feladatunk

- gyermekek örömteli tevékenységi, megismerési vágyának kielégítése
- a gyermekek előzetes tapasztalatainak, ismereteinek a figyelembe vétele
- változatos, a gyermekek cselekvő aktivitására épülő, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása
- tanulást támogató környezet megteremtése
- személyre szabott, pozitív értékeléssel a gyermekek személyiségének kibontakoztatása
- a különböző képességek, készségek és a meglévő tudás egyenrangúságának biztosítása
- az ismeret, attitűd, képesség hármasságának (kompetencia) érvényesítése
- a gyermekek értelmi képességeinek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) fejlesztése
- érzelmi-akaratlan tulajdonságaiknak edzése (folyamatosság és fokozatosság) feladattudatuk és feladattartásuk erősítése érdekében
- a több érzékszervvel, változatos módon történő megtapasztalás lehetőségének biztosítása
- a gyermekek egyéni képességeinek nyomon követése, az ehhez igazodó differenciált fejlesztés megvalósítása
- a gyermekek tanulás iránti vágyának felébresztése, kíváncsiságuk, érdeklődésük fenntartása (életkoruknak megfelelő ideig)
- a természeti és társadalmi környezetben szerzett tapasztalataik rendszerezésének tudatos szervezése
- a kiemelkedő képességű, tehetséges gyermekek felismerése és fejlesztése
- részképesség lemaradás, illetve egyéb potenciális tanulási zavar időbeni kiszűrése, jelzés a megfelelő szakembernek és a tagóvoda vezetőjének.

Munkánk során a kötetlen- és kötött foglalkoztatási formákat egyaránt alkalmazzuk. A kötött foglalkoztatásnál a gyermekek motiváltságának fenntartása ugyan olyan fontos, nélkülözhetetlen tényező, mint a kötetlen formánál.

A kétféle foglalkoztatási formán belül mód nyílik a különböző munkaformákban történő tevékenykedésre: egyéni, páros, mikro csoportos, frontális.

A tanulás szervezésének elvei

Az óvodapedagógus vegye figyelembe:

- az előzetesen megszerzett tapasztalat, ismeret (tudásanyag) bőségét és mélységét
- a gyermekcsoport összetételét, értelmi, érzelmi érettségét
- , hogy .
- az egyénileg haladó gyermekek tempóját (a gyermekhez igazodó tanulásszervezés, egyéni módszerek alkalmazása)
- a megfelelő eszközök alkalmazását
- a közösen szerzett élményekből a gyermek által hasznosított tapasztalatokat a saját képességének.

Az óvónő által kezdeményezett kötött tevékenységi formák időtartama középső csoportban maximum 20-25 perc, nagycsoportban 30 – 35 perc. Kiscsoportban a kötött testnevelési foglalkozás időtartama 20-25 perc.

Tanulási folyamatok

Életkor	Vers-mese	Énekes játékok	Rajzolás, mintázás, kézimunka	Mozgás, edzés, szervezett mozgás	Külső világ megismerése/ Matematikai nevelés		Komm./ dráma-játék
3-4	Heti 3-4x 5-10 perc	Heti 1x 10-15perc	Heti 1x 10-15perc	Heti 1x 15-20perc	Heti 1x 10-15perc		Heti 1x 10-15 perc
4-5	Heti 2-3x 10-15 perc	Heti 1x 15-20perc	Heti 1x 15-20 perc	Heti 1x 20-25 perc	Heti 1x 15-20 perc	Heti 1x 15-20 perc	Heti 1x 15-25 perc
5-6-7	Heti 2-3x 15-20 perc	Heti 1x 25-30 perc	Heti 1x 25-30 perc	Heti 1x 30-35 perc	Heti 1x 30-35 perc	Heti 1x 30-35 perc	Heti 1x 25-35 perc

→ Kötetlen szervezésű

→ Kötött szervezésű

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- értelmi képességeik koruknak megfelelő szinten vannak (észlelés, érzékelés, figyelem, gondolkodás, emlékezet)
- a tanuláshoz szükséges kompetenciáik koruknak megfelelően fejlettek
- kialakulnak az iskolába lépéshez szükséges készségek, képességek, kulcskompetenciák
- megjelenik feladattudatuk, kitartásuk, önállóságuk
- természetes módon, szorongás nélkül, érdeklődéssel tevékenykednek
- problémamegoldó képességük, kreatív gondolkodásuk, helyzetfelismerésük jó szintű
- nyitottak az őket körülvevő világra, kíváncsiságuk belső motivációvá alakul
- a tanulás eredményeként tudásuk, ismeretük gazdag, sokrétű
- a részképeség és tanulási zavaros gyermekek időben megfelelő szakemberhez kerülnek
- a tehetséges gyermekek is megtalálják a kiemelkedő képességüknek megfelelő tevékenységet.

5.3.1 Művészeti nevelés

5.3.1.1 Vers, mese

Szorosan összefonódik az anyanyelvi neveléssel, a zenével, a mozgásos játékokkal. Fontosnak tartjuk, hogy nyelvileg tiszta és értékes mesét, verset halljanak a gyerekek.

Célunk

- A magyar nyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetésével, a helyes nyelvhasználattal, mondatszerkesztéssel a biztonságos önkifejezés megalapozása.
- A gyermekek anyanyelvi kultúrájának, ízlésének fejlesztése, a népi a klasszikus és a kortárs irodalmi művek közvetítésével, a kultúra átörökítése, az irodalmi művek értékközvetítő hatásainak érvényesítése.
- A verselés, mesélés tanítson emberi kapcsolatokra, adjon alkalmat „belső képek” kialakításával az érzelmek feldolgozására, a feszültségek feloldására.
- A gyermekek pozitív személyiségjegyei alakuljanak, erősödjenek a csodákkal teli meseélmények segítségével és a versek zeneiségével, rímeinek csengésével. Szívesen hallgassanak mesét, verset, mondókat.

Feladatunk

- változatos irodalmi élmények közvetítése
- elsősorban a magyar népi, illetve műalkotásokból történő választás, valamint kortárs irodalmi művekből és a nemzeti és etnikai kisebbségek verseiből, meséiből, valamint a migráns gyermekek hazájának kulturális értékeiből történő merítés
- a gyerekek beszédkedvének felkeltése és beszédkultúrájuk alakítása
- nyugodt, kényelmes körülmények teremtése az irodalmi művek befogadására
- a mese-, versmondás, bábozás és dramatizálás szokásainak, szertartásainak kialakítása
- bábozás a gyerekeknek, közös bábszínházi élmények megszervezése
- az óvónői előadásmód tükrözze anyanyelvünk hangzásvilágát, ritmusát, dallamát
- metakommunikációs eszközökkel érzékletes, de ugyanakkor természetes alkalmazása
- a gyerekek számára az önkifejezés lehetőségeinek felkínálása, ösztönzése a saját vers- és mese alkotásra, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálására
- a szülők figyelmének felhívása a beszélgetések, a beszélgetéssel kísért együttes tevékenységeknek a gyerekek értelmi és érzelmi fejlődését serkentő, a szülő-gyerek kapcsolat erősítő hatására
- az élő előadásban elhangzó mese-vers jelentőségének hangsúlyozása a szülőknek az audiovizuális eszközök által közvetítettekkel szemben
- a szülőknek segítségnyújtás az igényes gyermekirodalom kiválasztásához.

A gyermekek irodalmi érdeklődésének felkeltése

- Az óvodapedagógus teremtsen nyugodt, meghitt körülményeket. Alkalmazzon állandó figyelemfelkeltő jeleket, melyek használatától nem tér el.
- Tegyen különbséget a mindennapos és az elalvás előtti mesélés között.
- Rendelkezzen saját meserepertoárral, emlékeztetőből, az arc és hangjátékával keltse életre a mesét.
- A kiscsoportosok irodalmi érdeklődését igyekezzen kialakítani
  - játékos, ritmusos mozgással kísért mondókéval
  - kiolvasókkal
  - lovagoltatókkal
  - vidám rígmusokkal
- A kicsik meseanyagát az egyszerű állatmesék közül válogassa, melyek alkalmasak arra, hogy a gyerekeket rászoktassák a mesék figyelmes végighallgatására.
- Az óvodapedagógus teremtsen minél több lehetőséget, alkalmat a versek, mesék minél gyakoribb ismétlésére.
- Az idősebb gyermekek számára biztosítson helyet, időt, alkalmat és kelléket a dramatizálásra. Segítse őket a mesék megjelenítésében.
- Ismertesse meg a gyerekekkel a bábokat, és biztosítsa azok rendszeres használatát
- A könyvek megszerettetése érdekében a könyveket a gyerekek számára elérhető helyen kell tárolni. Az óvodapedagógus biztosítson elegendő időt és helyet azok nézegetéséhez és megbeszéléséhez.

A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása a gyerekek életkori sajátosságainak figyelembe vételével

- *A művek kiválasztásánál érvényesüljön a művek irodalmi értéke, a módszertani tudatosság és a tradicionális értékek továbbéltetése.*
- *A mondókák, versek anyagát az óvodapedagógus válogassa a népi mondókák és ismert magyar költők jó ritmusú, játékos versei közül.*
- *A mesék az egyszerű, ritmikusan ismétlődő részeket tartalmazó meséktől a bonyolultabb meseszövésszerű népmesékig, illetve a klasszikus írók meséiig terjedhetnek*
- *A korosztályok előre haladtával a mondókák, versek, mesék hossza, bonyolultsága fokozatosan bővüljön.*

A gyerekek nyelvi képességeinek fejlesztése

- *Az óvodapedagógus jól artikulált, nyelvtanilag helyes, jól érthető előadásmódjával példaként szolgál a gyerekeknek.*
- *Alkalmazott gesztusait, metakommunikációját lemásolva mintát ad azok alkalmazásához*
- *Az ismeretlen szavak magyarázataival bővíti a gyerekek szókincsét.*

A mesekiválasztás szempontjai:

- *nyelvileg tiszta legyen a szöveg*
- *pozitív emberi kapcsolatokat tanítson*
- *mélyítse az önismeretet*
- *segítse a világ megismerését*
- *tanítson az indulatok feldolgozására*
- *ne hiányozzon a humor*
- *alkalmazkodjon a gyermek életkori sajátosságaihoz*
- *oldja a szorongást*
- *a pihenés, alvás előtti mesélésre szánt művek segítsék a megnyugvást, ellazulást.*

Minden nevelési évben korosztályonként a csoportnapló és a tanulási napló tartalmazza.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érzjük el, ha

- *a gyerekek játék közben is odaillő mondókákat, verseket, rigmusokat mondogatnak*
- *szívesen hallgatnak mesét, kérik a mesék ismétlését*
- *önálló verselésre, mesemondásra vállalkoznak*
- *segítenek a mesemondás, verselés helyének, feltételeinek kialakításában*
- *tevékenyen, aktívan vesznek részt a beszélgetésekben, felfogják, megértik a hallott irodalmi mű témáját, humorát, költői képeit, a hangzás, a hangulat, érzelem és alkalom egységében*
- *megszilárdulnak a mesehallgatáshoz kapcsolódó szokásaik, figyelmük fenntartásának és ellenőrzésének egyezményes jelzései,*
- *össze tudják kötni a folytatásos mesék, verses mesék, meseregények szálait*
- *vannak kedvenc mesehőseik, a velük történetek megjelennek a játékaikban (bábozásban, dramatizálásban, szerepjátékban)*
- *beszélgetnek az elhangzottakról, megjegyzik az érdekes mese és szófordulatokat, furcsa, vagy szép hangzású neveket, s ez beépül aktív szókincsükbe*
- *kialakul a képességük a belső képteremtésre*
- *vigyáznak a könyvre.*

5.3.1.2 Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A zenei nevelés az óvodai élet mindennapjait áthatja, színesebbé teszi életünket, formálja mindannyiunk (gyermek, felnőt) személyiségét.

Fontosnak tartjuk a zenei műveltség megalapozását, az ízlés formálását, a magyar népi játékok megismertetését, és megszerettetését.

Célunk:

- *A zene iránti érdeklődés felkeltése, befogadására való képesség megalapozása.*
- *A közös éneklés, a közös játék örömeinek megéreztetése, ami fejleszti a gyermekek zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát.*
- *A gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, amely megalapozhatja zenei anyanyelvüket.*
- *A szülőföld értékeinek átörökítése énekes népszokások, népi mondókák, dalos játékok valamint a népzene megismertetése, megszerettetése által.*

- *Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások segítségével a gyermek zenei képességeinek és zenei kreativitásának alakítása, a gyerek érzelmi, esztétikai világának gazdagítása.*

Feladatunk

- *igényes zenei kultúrát képviselő dalok, dalos játékok, mondókák kiválogatása, összeállítása az életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelően*
  - *a nemzeti és etnikai kisebbségek és a migráns gyermekek hazájának kulturális értékeit is figyelembe vevő dal- és zenei anyag választás*
  - *kellemes légkör biztosítása az énekes, táncos játékokhoz, sok zenei élményt nyújtása*
  - *a zenei képességek, készségek (a ritmus, éneklés, hallás, mozgás) alakítása, fejlesztése*
  - *a gyermek zenei kreativitásának és alkotókészségének a fejlesztése*
  - *a gyermeki tehetség kibontakoztatása sokféle hangszer megismertetésével és használatával*
  - *a gyermek zene, éneklés iránti érdeklődésének felkeltése*
  - *a zene befogadására való képességek megalapozása*
  - *különböző, változatos módszerekkel és eszközökkel a gyermek ritmusérzékének fejlesztése*
  - *a magyar népi kultúra kincseinek, a népszokások egyes elemeinek, az ünnepeinkhez kapcsolódó zenék, dalok megismertetése*
  - *a gyermek tér és formaérzékének fejlesztése a játékok során alkalmazott különböző térformák gyakorlásával.*
- *Az óvodapedagógus a felhasznált zenei anyagot az adott gyerekcsoport korának és képességszintjének megfelelően válogassa.*
  - *A dalokat, énekes játékokat a pentaton jellegű dúr hexachord hangkészletűek közül válogassa, fokozatosan bővítve a hangterjedelmet*
    - *s, m*
    - *l, s, m*
    - *s, m, d*
    - *m, r, d*
    - *s, m, r, d*
    - *m, r, d, l*
    - *d, l, s*
  - *A beszoktatás időszakában az óvodapedagógus játsszon ölbeli játékokat, énekekkel kísért tapintó és lovagoltató játékokat a kölcsönös szeretetkapcsolat kialakítására.*
  - *Énekeljen minél többet, tisztán, szép szövegkiejtéssel.*
  - *Biztosítson oldott, vidám hangulatot, hogy a gyerekek saját kedvükre is bármilyen időpontban énekelhessenek.*
  - *A különböző életkorú csoportok mondókái között szerepeljenek csúfolódó, halandzsza szövegű, humoros és ritmikus kiszámolók is.*

A 3-7 éves korban tervezhető zenei képességfejlesztő tartalmak biztosítása

- *Ismertesse meg a gyermekeket a zenei alapfogalmakkal (halk-hangos, magas-mély, gyors-lassú), melyeket a mondókákon, dalokon keresztül a korcsoport fejlettségének megfelelően egyre nehezedő formákban gyakoroltat.*
- *Gyakorolják a dalok egyenletes lüktetését, később a dalok ritmusának kiemelését a legnagyobbak pedig a kettő összekapcsolását változatos módon.*
- *A tiszta éneklés, a zenei alkotókedv (improvizációs készség) kibontakoztatásához az óvodapedagógus gyakoroltassa velük a dallamfelismerést, dallambújtatást, motívum és ritmusvisszhangot a különböző hangszínek felismerését.*
- *Az énekes játékokhoz kapcsolódó mozgásokat fokozatosan bővítse*
  - *a kicsik álló helyzetű, ismétlődő mozdulataitól*
  - *a nagyobbak népi hagyományokon alapuló táncmozdulatáig (párcserés, kapus, hidas, sorgyarapító)*
- *Az óvodapedagógus ismertesse meg a gyerekeket néhány ritmushangszerrel, melyet játékidőben is bármikor megszólaltathatnak.*
- *Lehetőséget adhat a magyar népzene hagyományos hangszereinek és mozgáskultúrájának megismertetése.*
- *Zenehallgatáshoz válogasson a koruknak megfelelő minőségű és hosszúságú művek közül*
  - *óvónő éneke*
  - *óvónő hangszeres játéka*
  - *gépi zene közvetítésével*

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- örömmel énekelnek, csoportosan és egyénileg, önálló indítással életkoruknak megfelelően tisztán
- képesek az egyenletes lüktetés és ritmus együttes gyakorlására
- ismerik és megkülönböztetik a „tá” és „ti-ti” ritmusokat, tisztában vannak a szünet, mint zenei egység jelentésével
- megkülönböztetnek halk-hangos, magas-mély, gyors-lassú fogalompárokat énekes gyakorlatban is
- képesek dallamfelismerésre kezdő vagy belső motívumról
- ismernek néhány ütőhangszert, azokat önállóan és változatosan használják az egyenletes lüktetés és ritmus kifejezésére, valamint az éneklés kíséretére is
- egyszerű, játékos mozgásokkal kísért körjátékokat, gyermekjátékokat egyöntetűen, esztétikusan játszanak.
- jól ismerik a különböző mozgásformák, térformák kialakítását (kör, csigavonal, hullámvonal, páros kör, mindenki párban, csillagforma, szűkülő és táguló kör, kaputartás, bújás)
- megfigyelnek és megkülönböztetnek finomabb hangszíneket a természetben, a környezetben hallható zörejekben, beszéd és énekhangokban, valamint hangszereken játszott zenében.

5.3.1.3 Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

Az érzelmi kommunikálást, a gyermekek érzelmeinek, gondolatainak kifejezését a művészetek eszközeivel alakítjuk ki és fejlesztjük. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.

Célunk

- A gyermekek a családban és a közösségekben szerzett élményeik hatására, belső fantáziaviláguk, érzelmeik segítségével, egyéni szabad önkifejezésre váljanak képessé.
- Esztétikai érzékenységük, a szép iránti fogékonyságuk alakítása.
- A helyes ceruzafogás elsajátíttatása.

Feladatunk

- a gyermekek megismertetése az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, mintázás és kézi munka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival
- lehetőség teremtése a különböző technikák, változatos módon történő alkalmazásához, a megfelelő készségszint kialakításáig történő gyakorlásához, optimális körülmények megteremtése a gyermekek ábrázoló tevékenységének elősegítésére: elegendő hely és idő, az eszközök hozzáférhető helyen történő elhelyezése (elegendő mennyiségben, megfelelő minőségben)
- a gyerekek hozzásegítése a tevékenység funkcióörömeinek sokszori átéléséhez, türelmes kivárása, míg a tevékenykedés során felébred a „valamit létrehozás” vágya, a gyermekek eljutnak az alkotó tevékenység öröméig
- a gyermek differenciált segítése a saját szintjéhez képest történő fejlődésben
- a gyermekek önálló önkifejezésének segítése egész nap folyamán
- a gyermek érzékelésének, észlelésének és képzeltetének, sík és térbeli tájékozódó képesség kialakulásának, fejlődésének segítése
- vizuális tapasztalatok nyújtása,
- képi, kommunikációs nyelv kialakulásának elősegítése,
- lehetőség biztosítása a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

Sajátos célokhoz rendelt óvónői feladatok:

Teremtse meg a vizuális ábrázolás feltételeit:

- Alakítson ki külön sarkot a vizuális tevékenységek nyugodt végzéséhez.
- Nyújtsa a gyerekek számára minőségben, mennyiségben és méretben megfelelő eszközkinálatot. Beszerzésnél törekedni kell a praktikum, célszerűség és az esztétikum szem előtt tartására.
- Az eszközöket a gyerekek számára elérhető helyen kell tárolni.
- Tanítsa meg az eszközök biztonságos kezelését, felhasználását.
- Tegye lehetővé, hogy a gyerekek játszva ismerkedhessenek az anyagokkal, eszközökkel és a technikai kivitelezés módjával.
- Játékidőben biztosítsa a szabad eszközválasztást témaadás nélkül.

- Alakítson ki olyan légkört, melyben a gyerekek szívesen, örömmel végzik a vizuális tevékenységeket.
- Keltse fel a gyerekekben az ábrázolás anyagaival, eszközeivel, azok tulajdonságaival való tevékenység vágyát.
- Az alaptechnikákat lépésenként sajátíttassa el, majd az előző korcsoport tudására alapozva bővítse azokat
  - rajzolás
  - festés
  - vágás, ragasztás
  - varrás
  - hajtogatás
  - mintázás
- Szervezze meg a technikák kivitelezése során előforduló hibák kiküszöbölésének lehetőségeit.
- A meglévő szándékos képalakító tevékenységüket segítse az élményekhez kapcsolható témajavaslatokkal, és ehhez illessze a hozzáillő technikát.
- Teremtse meg a gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeit
- Vegye figyelembe az életkori jellegzetességeket, a tartalmi jellemzőket (építés, plasztika, képalakítás, műalkotásokkal való ismerkedés), a tevékenység differenciált szervezeti formáit

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- kialakul a gyermekekben egy sajátos képi kommunikációs nyelv
- bátrak, ötletesek az építésben, a téralakításban
- tevékenyen részt vesznek az őket körülvevő tér, valamint a térbeli makettek rendezésében
- képalakításaikban egyéni módon jelezni tudják az elemi térviszonylatokat. Élményeik, elképzeléseik, képzeletük megjelenítésében többnyire biztonsággal használják a képi kifejezés változatos eszközeit
- szín- és formaábrázolásuk változatos
- emberábrázolásaikban megjelennek a részformák, próbálkoznak a legegyszerűbb mozgások jelzésével is
- tudnak formákat mintázni emlékezéseik alapján és megfigyeléseik felhasználásával
- önállóan tudják alkalmazni a megismert technikákat, önállóan díszítenek tárgyakat, elképzeléseik megvalósításában kreatívan alkalmaznak egyszerre akár több ismert technikát
- kialakul a finom kézmozgás képessége biztos és helyes ceruzafogással
- vonalvezetésük balról jobbra halad
- esztétikai élmény létrehozásával gazdagodik személyiségük
- ismernek 2-3 műalkotást, jellegzetes épületet, hidat.

5.3.2 Mozgás, edzés, szervezett mozgás

A mozgás és az edzés felerősíti és kiegészíti a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatását és hozzájárul a harmonikus, összerendezett, fegyelmezett nagy és kismozgások kialakulásához.

A tornának, játékos mozgásoknak, az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján-az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve-minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani.

Szabad, spontán mozgás:

A mozgást nem kell megszerettetni a gyerekekkel, mert állandó belső késztetést éreznek, örömmel és természetes módon gyakorolják.

Az óvoda udvara lehetőséget nyújt a mozgásformák gyakorlására, mozgásos játékokra, miáltal a gyerekek természetes mozgásigénye sokrétűen kielégül. A gyermekek különböző terepeken gyakorolhatják a különböző fogó játékokat, mászásokat, gurulásokat, bújócskát, stb.

A csoportszobákban fontos szempont, hogy elegendő teret, rögzített és/vagy mobilizálható, eszközt biztosítsunk a mozgásos játékokhoz. Így a gyermekek váltakozva használhatják azokat a torna és egyéb eszközöket, amelyek testedzésüket, mozgásfejlődésüket is szolgálják.

A jó levegő, napfény, víz segítik a gyermekek edzését. Késő ősszel és télen az udvar mozgáslehetősége időnként kevésnek bizonyul. Sétákkal, közeli játszótérek látogatásával a levegőzés és mozgás adta lehetőségeket szükséges kiegészíteni.

Nyáron fontos gondoskodni a nap, a lég- és vízfürdőzésről. Módszere, szervezése a nevelőtestület által kidolgozott, a helyi körülményeket figyelembe vevő nyári terv alapján történik.

Szervezett mozgás

A sokoldalú képességfejlesztés révén szorosan kapcsolódik más nevelési területekhez.

a) mindennapos testnevelés

25-30 percben (az életkori, egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve) sok játék, pergő ritmusú, frissítő mozgás jellemzi. Szervezése lehetőség szerint a szabad levegőn javasolt, hogy kedvező élettani hatását elérje.

b) testnevelés foglalkozás

a természetes emberi alapmozgások, mint pl.: járás, futás, ugrás, dobás, mászás, kúszás, gurulások, egyensúlyozások, mozgásos játékok alkotják.

Célunk

- *A gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése, mozgásigényük kielégítése.*
- *Rendszeres mozgással az egészséges életvitel megalapozása.*
- *A gyermeki személyiség sokoldalú, harmonikus fejlesztése a gyermek testi- és mozgásfejlesztésén keresztül.*
- *A természetes mozgásfajták gyakoroltatásával alakuljanak ki azok a feltételes reflexek, melyek a gyerekek összerendezett és gazdaságos mozgását létrehozzák.*
- *Téri tájékozódás, oldaliság kialakítása.*

Feladatunk

- *a mozgás beépítése természetes módon a gyermek tevékenységébe*
- *mozgásra inspiráló biztonságos környezet kialakítása*
- *a baleset elkerülése érdekében a mozgástevékenység szabályainak kialakítása gyermekekkel közösen, majd fokozott betarttatása*
- *mozgásos tevékenység lehetőségének biztosítása a csoportszobában és az udvaron*
- *a gyermekek természetes mozgásának: a járás, a futás, támasz, függés, egyensúlyozás, ugrás, dobás; a ritmusérzék, motorikus képességek differenciált fejlesztése, az alapmozgások koordinációjának elősegítése*
- *a gyermekek testi képességeinek: erő, gyorsaság, ügyesség, állóképesség fejlesztése*
- *gimnasztika, néhány talajtorna elem, labdagyakorlatok, testnevelési játékok megismertetése a gyerekekkel*
- *a testnevelés foglalkozások anyagába testalkati deformitások megelőzésére speciális gyakorlatok beiktatása*
- *prevenációs feladatok megvalósítása: nagymozgás-fejlesztés, egyensúlyérzék-fejlesztés, szem-kéz, szem-láb koordináció fejlesztése, testséma-fejlesztés, térpercepció-fejlesztés, finommotorika-fejlesztés, keresztcsatornák fejlesztése*
- *odafigyelés a gyermekek optimális terhelésére, a gyerekek egyéni szükségleteire és képességeire*
- *sikerélmény nyújtása, amely a gyermekeket aktív részvételre ösztönzi*
- *az egészséges versenyszellem alakítása, formálása*
- *a helyzetfelismerés, döntés, alkalmazkodó képesség segítése, a személyiség akarati tényezőinek alakítása*
- *életkori jellegzetességek figyelembe vétele (3-4 éveseknél természetes nagymozgások fejlesztése, tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása, korrekciós lehetőségek –tartási hibák, lúdtalp)*
- *a szabad játékban történő mozgásfejlesztés feltételeinek, lehetőségeinek megteremtése*
- *a szervezett mozgásfejlesztés tartalmi jellemzőinek figyelembe vétele*

A testi képességek, testi fejlődés formálása szervezett foglalkozások keretében.

- *Az óvónő szervezett foglalkozások során ismertessen meg a gyerekekkel:*
  - *Futás gyakorlatokat*
    - *különböző irányban*
    - *akadályon át*
    - *fel- és lelépéssel*
    - *tárgyhordozással*
    - *fokozódó, gyors- és lassú futással*
    - *sor- és váltóversennyel, versenyfutással*
  - *Ugrásgyakorlatokat*
    - *szökdelések egy- és páros lábon*
    - *sorozatugrások*
    - *fellépések, leugrások*
    - *felugrás két lábra, leugrás két lábra*
    - *magas- és mélyugrás*

- távolugrás
  - Labda- és dobásgyakorlatokat
    - hajítás helyből távolba
    - hajítás helyből célba
    - labda feldobás- elkapás
    - labda leütés- elkapás
    - célba dobás egykezes felső dobással
    - kétkezes alsó- és felső dobással célba
    - labdavezetés járás, futás közben
  - Támaszgyakorlatokat
    - csúszások, mászások, kúszások talajon és szereken
    - pók és rákjárás, talicskázás
  - Talajtorna elemeit
    - gurulás a test hossz tengelye körül
    - gurulóátfordulás előre
  - Egyensúlyozó játékok
    - 5 cm széles vonalon
    - vízszintes és rézsútós szereken
- A foglalkozások anyagát az óvónő által választott testnevelési módszertani szakkönyv tartalmazza, a foglalkozásait ennek alapján szervezze.
  - **Fontos szerepe van:**
    - a mozgásanyag kiválasztásának
    - a bemutatásnak, amihez magyarázat tartozik
    - a mozgásirány kijelölésének
    - a felnőttek tartózkodási helyének
    - az eszközök számának és elhelyezésének
    - a személyhez kötött hibajavításnak
    - a mozgás iránti érdeklődés felkeltésének és fenntartásának
    - a testnevelési játékokra szánt időkeretnek
    - a foglalkozásokat átható játékosságnak
    - az intenzív mozgásokat felváltó lazításnak
    - a gyerekek egyénenként differenciált bekapcsolódó részvételének
  - Az óvónő tegye lehetővé, hogy a gyerekek a szervezett testnevelésen kívül is játszassanak testnevelési, mozgásos játékokat.

A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének differenciált kielégítése érdekében (mindennapi kocogás, zenés percek...)

- A délelőtti és a délutáni udvari játék és séta során az óvónő biztosítsa a gyerekek szabad mozgását.
- Az óvónő szervezze meg minden korosztálynak az irányított mozgásos játékokat heti egy alkalommal, különböző időkerettel.
- Gimnasztikai elemekből építse fel az utánzásra alapuló mozgás anyagát.
- A gyerekek mozgásszükségletének kielégítéséhez járuljon hozzá szabadban szervezett énekes játékokkal is.

MINDENNAPOS TESTNEVELÉS FOGLALKOZÁSOK RENDSZERE

**A HETI TESTNEVELÉS FOGLALKOZÁSOK MOZGÁSANYAGÁNAK ELŐKÉSZÍTÉSE, ILLETVE A TANULTAK BEGYAKORLÁSA
(PROGRAMTERV- A MEGÚJULÓ ÓVODAI TESTNEVELÉSHEZ)**

A táblázat a mindennapos testnevelés foglalkozások heti rendszerét mutatja be.

Feladat	Alkalom/hét	Anyag

<i>A heti testnevelés foglalkozások mozgásanyagának előkészítése, illetve a tanultak begyakorlása.</i>	2	<i>Gimnasztika kézi szerekkel. A fő gyakorlatok beépítése testnevelési játékokba</i>
<i>Az aerob állóképesség fejlesztése</i>	2-3	<i>Tartós futások, nagy helyigényű futó-, fogó-játékok. Sétagyalogtúra, havas téli foglalkozások.</i>
<i>Labdás gyakorlatok a mozgáskoordináció fejlesztésére.</i>	1-2	<i>Labdás gimnasztikai gyakorlatok, egyéni- sor-és váltóversenyek labdával.</i>
<i>Tartásjavító és lábtorna</i>	2	<i>Speciális járás-, futásgyakorlatok, gimnasztika (speciális láb- és tartásjavító gyakorlatok), kúszások, kötetlen játék udvari és termi függőszerkeken.</i>

A rendszeres testnevelés és mindennapos testnevelés foglalkozások kiscsoportban november 1-től kezdődnek. A beszkottatási időben ismertessük meg a gyerekeket vonzó tornaszerekkel és eszközökkel, egyszerű testnevelési játékokkal, adjunk lehetőséget a szabad mozgásgyakorlásra. A középső- és a nagycsoportos gyerekek testnevelés foglalkozásait szeptember elejétől szervezzük. A tervszerű munkával és a foglalkozások gazdaságos szervezésével az óvodások többletestneveléshez jutnak.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- *növekszik a gyermek teljesítőképessége, teherbíró és ellenálló képessége, mozgása összerendezettebbé, ügyesebbé, megfelelő ritmusúvá válik*
- *szereti és igényli a mindennapos mozgást*
- *mozgása harmonikus, összerendezett*
- *téri tájékozódása kialakult, irányokat meg tud különböztetni*
- *magabiztosan alkalmazza a jobb-bal kifejezéseket, ismeri saját testét, testrészeit, képes meg is nevezni és beazonosítani*
- *fizikai erőnléte, állóképessége életkorának megfelelő*
- *kialakult a szem-kéz, szem-láb koordinációja*
- *fejlett az egyensúlyérzéke*
- *a mozgásos játékok, gyakorlatok téri helyzetek felidézésére képes, vizuálistemóriája korának megfelelően fejlett*
- *ismer legalább egy labdajátékot (foci, kidobós)*
- *ismeri legalább 2-3 kézi szer használatát (labda, ugrókötel, karika)*
- *képes alkalmazkodni társaihoz, korának megfelelően fejlett az önuralma, toleráns, együttműködő, segítőkész*
- *ismeri a csapatjáték szabályait*
- *egészséges versenyszellemmel képes küzdeni.*

5.3.3 A külső világ tevékeny megismerésére nevelés

Szeretnénk olyanná nevelni óvodásainkat, akik a természeti- emberi-tárgyi környezetükben jól eligazodnak, pozitívan viszonyulnak a természethez, az emberi alkotásokhoz ,megtanulják azok védelmét ,az értékek megőrzését, életkoruknak megfelelő magatartás- és viselkedéskultúrával rendelkeznek.

Célunk:

- *Tapasztalatok, ismeretek nyújtása - a természeti-emberi és épített környezet jelenségeiről, a hazai táj, a helyi hagyományok , szokások, a családi és tárgyi kultúra értékeiről- amelyek segítik a gyermekeket az életkoruknak megfelelő biztos eligazodásban, tájékozódásban.*
- *A természetet szerető, védő emberi értékek alakítása, környezettudatos viselkedés megalapozása. Olyan szabályok, magatartás formák megismertetése, amelyek a természet védelmére, megővésére nevelnek.*
- *A gyermekek kíváncsiságának felkeltése a körülöttük lévő dolgok, tárgyak, jelenségek mennyiségi alaki, nagyságbeli és téri különbözőségeinek összefüggéseire. A biztos téri tájékozódás elősegítése.*

Sajátos célok megfogalmazása (pl. Zöld óvoda, Madárbarát óvoda...)

Intézményünk jövőbeli tervei között szerepel a Zöld Óvoda cím elnyerése, ezért mindennapjainkban tudatosan készülünk (pedagógiai programunkban, az óvoda szellemiségében, a nevelés folyamatában, az intézmény kapcsolatrendszerében, családokkal való kapcsolattartásban, az óvoda épületével és udvarával) a Zöld Óvoda kritériumainak megfelelni.

Feladatunk

- a gyermekek személyiségének komplex tevékenységekkel, cselekedtetéssel történő fejlesztése, amelyek képességeikhez, fejlődési ütemükhöz alkalmazkodnak
- igazodás a gyermekek életkori sajátosságaihoz, az egyéni fejlettségi szintjükhöz, eltérő élmény- és ismeretanyagukhoz
- sok élmény, elegendő idő, megfelelő hely és eszköz biztosítása a spontán, és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a környezettudatos életvitel szokásainak alakítására
- a környezetük jelenségeinek, tárgyainak, tulajdonságainak mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyainak felfedeztetése, tapasztalat szerzetetés játékos formában
- a valóság objektív bemutatásával a gyermekek segítése abban, hogy meglássák az összefüggéseket, képesek legyenek megfogalmazni is azokat, rávezetésük a helyes ítéletek alkotására
- gazdaságosságra (takarékoságra) és újrahasznosításra törekvés, pozitív mintakövetéssel szemléletük formálása
- tevékenykedtetésük során a gondolkodási műveletek fejlesztése, a logikus gondolkodás megalapozása
- a gyerekek megtanítása arra, hogy a szerzett tapasztalatokat különféle szempontok alapján rendszerezék
- annak a célkitűzésnek az elősegítése, hogy a problémahelyzetekben a gyerekek maguk találják ki a megoldást, próbálkozzanak, kísérletezzenek, éljék át a felfedezés örömét
- a gyermekek önálló vélemény alkotásának elősegítése, döntési képességeik fejlesztése a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában
- óvónői irányítással különböző játékok szervezése, amelyek segítik a gyermekek képességeinek célzott fejlesztését (pl. logikai fejtörők, nyelvi játékok stb.)
- differenciált feladatadással annak az elősegítése, hogy a gyermekek önmaguk lehetőségeihez képest fejlődjenek
- a gyermekek által feltett kérdésekre igényes, értelmi szintjükhöz igazodó válaszadás érdeklődésük és beszédkedvük megőrzése érdekében
- a gyermekek egyéni feladatmegoldásának meghallgatása, a sajátos logika elfogadása
- a kommunikatív és együttműködési képesség fejlesztése.

Sajátos célokhoz rendelt óvónői feladatok:

- Az óvónő törekedjen arra, hogy az ismeretek segítsék elő a környezet egészének megértését, valódiak, realiztikusak, és a célzott korosztálynak megfelelőek legyenek.
- Az óvodai foglalkozások keretén belül ismertesse meg a gyerekeket:
  - az óvoda épületével, dolgozóival
  - az óvoda közvetlen környezetével
  - a család fogalmával, szerepével
  - az évszakokkal, és a napszakokkal
  - a színek világával
  - a közlekedés eszközeivel, szabályaival, színterével
  - az időjárás váltoásaival, hatásával
  - gyümölcsökkel, zöldségekkel
  - állatokkal, növényekkel
  - testük, érzékszerveik működésével
  - Budapest nevezetességeivel
  - a tengerek élővilágával
- A témával kapcsolatban a gyerekek érdeklődésének megfelelően tervezze meg az információgyűjtést, anyaggyűjtést.
- Biztosítson alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására.
- A problémaérzékenységet és a problémamegoldó képességet fejlessze, alakítsa történetekkel, helyzetmegbeszélésekkel, kereső, kísérletező, tapasztaló magatartásmóddal.

- *Az óvónő törekedjen arra, hogy a megismerési, tapasztalási folyamatban a gyerek jól érezze magát. Biztosítsa ezt a jó érzést:*
  - *a kíváncsisággal, az érdeklődéssel*
  - *a motiváltsággal*
  - *a jókedvvel, a humorral*
  - *a bizalommal*
  - *a cselekedtetéssel, a felfedezéssel*
  - *az érzékszerveik használatával*
  - *a találgatás lehetőségével, a megtalálással*
  - *a tévedés szabadságával*
  - *az alkotással*
  - *az együttműködés örömeivel*
  - *a játékmotívumokkal és a játékkal*
- *Az óvónő a mintaadás fontosságára helyezze a hangsúlyt.*
- *Alkalmazza az utánzás képzeletmozgósító erejét, használja a kíváncsiság feszültségének levezetésére.*
- *Az élményalapú átéléses tapasztalatszerzés érdekében teremtsen olyan helyzeteket, ahol a gyerekek természetes környezetben ismerkedhetnek meg az őket körülvevő világgal.*
- *Építsen pozitív érzelmeket kiváltó élményekre. Irányítsa a figyelmet arra, hogy nincs a környezetben elhanyagolható, lényegtelen elem, tényező.*
- *Az óvónő alakítsa ki a környezeti problémák felismerésének, megoldásának jártasságait, készségeit. Fordítson gondot a helyes értékrend kialakítására.*
- *Alkalmazza a tevékenységek során az elemi tudományos megismerési módszereket.*

5.3.3.1 Környezet megismerésére nevelés

Feladatunk

- *a gyermekek számára érthető helyi környezeti értékek összeállítása a környezetük felfedeztetése és megszerettetése érdekében.*
- *a tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása (mikro csoportos tapasztalatszerzés,...)*
- *a munka jellegű tevékenységek környezeti és matematikai jellegű tapasztalatainak beépítése a nevelési területbe: öltözködés, tisztálkodás, rendteremtés, motoros tevékenységek, növénygondozás, élősarok, udvar...*

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- *a gyermekek tudják személyi adataikat, szüleik nevét, foglalkozását, testvéreik nevét, életkorát*
- *ismerik a család életét, a családtagok otthoni munkáját*
- *ismerik a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magtartási formák és szokások amelyek a környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek*
- *gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában, elsajátították az alapvető viselkedési szabályokat*
- *tudják csoportosítani az ismert közlekedési eszközöket*
- *ismerik a környezetükben lévő intézményeket (tűzoltóság, rendőrség, orvosi rendelő iskola, könyvtár, művelődési ház, zöldségüzlet, élelmiszer üzlet, piac stb.), tisztában vannak az itt dolgozó emberek munkájával*
- *felismerik és megnevezik a környezetükben észlelhető színeket, azok árnyalatait, fel tudják emlékeztetni is idézni azokat*
- *ismerik a természet változásait, felismerik az időjárás és az öltözködés közötti összefüggéseket*
- *ismerik az évszakok jellegzetességeit*
- *tudják a napok nevét, sorrendjét, ismerik a napszakokat*
- *tudnak különbséget tenni az élő és élettelen természet jelenségei, elemei között*
- *az általuk ismert állatokat és növényeket, külső jeleik, lakóhelyük alapján tudják csoportosítani, ismerik a környezetükben élő állatokat és növényeket, azok gondozását és védelmét*
- *ismerik az emberi test felépítését, a testrészek nevét, funkcióját, törekednek testük tisztában tartására*
- *ismerik az orvos gyógyító munkáját*
- *kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.*

5.3.3.2 A matematikai nevelés

Feladatunk

- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása (hogyan, milyen formában juttatja a tagóvoda matematikai élményhez, tapasztalathoz a gyerekeket (külön/ más nevelési területtel együtt?) Informatika-számítógép
- A játékba integráltan olyan feladatok, eszközök, élethelyzetek kínálatának megteremtése, melyek elősegítik a matematikai tapasztalatok és ismeretek megszerzését a tartalmi jellemzők figyelembe vételével
- Biztosítsa a sokoldalú cselekedtetés és a több érzékszervet igénybe vevő tapasztalás lehetőségét
- A tanulás folyamatának tervezésénél, a szervezeti forma megvalósításánál vegye figyelembe a gyermekek életkori sajátosságait, egyéni fejlődési ütemét
- Az eszközök, a módszer alkalmazásánál érvényesüljön a fokozatosság elve
- A spontán és a szervezett pedagógiai helyzetben is alkalmazza, kombinálja azokat a módszereket, eljárásokat, melyek elősegítik a gyerekek matematikai képességének fejlődését
- Biztosítson alkalmat, időt, helyet a spontán és a szervezett tapasztalatszerzésekre
- Az óvónő törekedjen arra, hogy a megismerési, tapasztalási folyamatban a gyerek jól érezze magát.
Biztosítsa:
  - a kíváncsisággal, érdeklődéssel
  - a motiváltsággal
  - a jókedvvel, a humorral
  - a bizalommal
  - a cselekedtetéssel, a felfedezéssel
  - az érzékszervek használatával
  - a találgatás lehetőségével, a megtalálással
  - a tévedés szabadságával
  - az alkotással
  - az együttműködés örömeivel
  - játékmotívumokkal és a játékkal
- Eszközök állandó helyének kialakítása a csoportban
- Matematikai játék készítése a csoportban, korcsoport és a tervezett feladat figyelembevételével
- Tapasztaltasson az óvónő:
  - tárgyak, személyek, halmazok összehasonlításától
  - a geometria témaköréből
  - tükkörrel való tevékenységeken keresztül
  - mennyiségeket
  - téri viszonyokat
  - alaki viszonyokat
  - nagyságbeli viszonyokat

A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat, - és ismeretszerzés során

- A gyermekek fejlesztése mindkét korosztály esetében mikro csoportban történik. Az óvónő használja ki ennek a szervezési formának a lehetőségeit
  - beszélgetésre
  - fejlessze a gyerekek szókincsét, nyelvi kifejezőkészségét
- Figyeljen oda a gyerekekre, válaszoljon minden kérdésre
- Tegye lehetővé, hogy a gyerekek értelmesen, összefüggően kifejezhessék gondolataikat, érzelmeiket, kívánságaikat, észrevételeiket

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- gondolataikat kifejezik tevékenységeikkel, és szóban is
- képesek csoportosan, párokban, egyénileg feladatmegoldásokra, együttműködésre
- képesek mennyiségek összehasonlítására különböző szempontok szerint
- képesek megfelelő szöveget alkotni mennyiségi viszonyokat ábrázoló képekről
- azonosítani tudnak síkbeli és térbeli alakzatokat, formákat
- képesek minta utáni másolásra

- tudnak tájékozódni a térben, ismerik a téri viszonyokat
- saját magukat képesek a térben elhelyezni, más irányhoz, tárgyhoz viszonyítani
- tudnak tájékozódni a síkban
- felismernek mennyiségi, alakí, nagyságbeli, téri viszonyokat
- a cselekvő szemléletes és képi gondolkodás mellett kialakul az elemi fogalmi gondolkodásuk.

6. Integráció, kiemelt figyelmet igénylő gyermekek

Elutasítjuk a hátrányos megkülönböztetést bármilyen okból, így különösen a gyermek vagy hozzátartozói bőrszíne neme, vallása, nemzeti, etnikai hovatartozása, politikai vagy más véleménye, nemzetiségi, etnikai vagy társadalmi származása, vagyoni és jövedelmi helyzete, kora, cselekvőképességének hiánya vagy korlátozottsága, születési vagy egyéb helyzete miatt. Társadalmi beilleszkedését segítjük a kiemelkedő tehetségestől a gyenge adottságúig, tekintet nélkül egyesek akadályozottságára, s az esetleg tapasztalható nagyon eltérő képességeire. Természetesnek vesszük és értékékként kezeljük a különböző, sokszínű kulturális hátteret, gondolkodásmódot, másságot.

Célunk

A harmonikus, nyugodt, biztonságot adó óvodai környezetben természetessé váljon a gyerekek között személyiségük különbözősége.

Feladatunk

- *inkluzív szemlélettel a különbözőségeket elfogadó viselkedés és magatartás alakítása a gyermekközösségekben, ezen belül különösen a tolerancia, türelem, megértés, figyelmesség, segítőkészség, empátiás készségek alakítása.*

6.1 Részképesség-zavarok

Minden gyermek más, alapvető joga, hogy sajátos szükségleteinek, állapotának megfelelően segítséget kapjon képességei, készségei kibontakoztatásához. Különbözőségük miatt hasonlóan társaikhoz az egyéni bánásmódot alkalmazzuk, a részfunkciók fejlesztésén túl az általános személyiségfejlesztést tekintjük feladatunknak.

A részképesség-zavarok alapvetően nehezítik az iskolai tanulás során az olvasás, írás, matematika elsajátítását, ezért az óvodai foglalkozásokat preventív vagy korrekciós céllal szervezzük.

Felfogásunk szerint:

- *minden kisgyerek fejleszhető*
- *a meglévő képességekből indulunk ki*
- *a megkésett, vagy zavart szenvedett képességek fejlődését támogatjuk, megsegítjük.*

Ha a gyermekek, főként a nagycsoportos korúak, illetve további nevelési évre óvodában maradtak nem érik el társaik, korosztályuk fejlettségi szintjét, illetve az iskolába lépéshez szükséges fejlettségi szintet, pedagógiai, s ha szükséges pszichológiai vizsgálatot kell kényi annak érdekében, hogy pontosan tudjuk, miben kell a gyermek segítségére lenniük az elkövetkezendő nevelési évben. Tudnunk kell honnan indulunk el és hova akarunk eljutni a gyermek egyéni fejlesztésében. Ezek ismeretében részletes fejlesztési tervvel segítjük a gyermek egyéni, önmagához viszonyított fejlesztését (szakmai segítők igénybevételel: fejlesztőpedagógus, Nevelési Tanácsadó, utazó gyógypedagógus, logopédus, pszichológus).

Célunk

A gyermek állapotának megfelelő segítséget kapjon képességei, készségei kibontakoztatásához, személyiségének védelméhez, fejlesztéséhez.

Feladatunk

- *a gyermekek meglévő képességeiből kiindulva a részleges zavart szenvedett és/vagy késve jelentkezett képességek fejlődésének támogatása, az önállóságuk fejlesztése, az ehhez szükséges feltételek megteremtése.*

Fejlesztő óvodapedagógus feladatai

- *az óvónők jelzése alapján a korrekciós fejlesztést igénylő gyermekek megfigyelése, képességeik felmérése (az ehhez szükséges szülői jóváhagyás beszerzése), a mérés értékelése*
- *egyéni fejlesztő programok kidolgozása, koordinálása a csoportos óvodapedagógusokkal, pszichológussal, logopédussal*
- *az előző nevelési évben a fejlesztő foglalkozásokban részesült gyermekek ellenőrző felmérése, esetleges egyéb szakértői, fejlesztési javaslatok figyelembe vételével szükség esetén egyéni fejlesztő programok kidolgozása, ennek további koordinálása*

- egyéni, illetve kiscsoportos fejlesztő foglalkozások megtartása elsődlegesen a gyermekcsoportban, ahol párhuzamos tevékenységként kezdeményezi a fejlesztő játékot. Indokolt esetben a gyermek kivihető a „fejlesztő” szobába (játsszó szobába)
- a fejlesztés folyamatos koordinálása a csoportos óvodapedagógusokkal, pszichológussal, logopédussal
- a szülők rendszeres tájékoztatása a gyermekük fejlődéséről
- folyamatos kapcsolattartás a speciális szükségletű gyermekeket fejlesztő szakmai segítő intézményekkel, fejlesztőkkel (pl. Korai Fejlesztő).
- További feladatok
- A prevenció és korrekciós fejlesztőprogram tartalma és feladatai (Csupa –Csoda)

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- örömmel, aktívan vesz részt a játékos foglalkozáson
- az érintett gyermekek részképességei pozitív irányban fejlődnek
- a speciális fejlesztés hatására kompenzálódik a részképesség-zavar.

6.2 Sajátos nevelési igényű gyermek

az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakvéleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartás –szabályozási zavarral) küzd.

A feltételek megteremtését követően abban az esetben nyer felvételt, ha az óvodai nevelésen belül, a többi gyermekkel együtt, integrált nevelési keretek között fejleszthető. Az integráció elve, hogy egy csoportba ne kerüljön azonos típusú sérüléssel rendelkező gyermekből egynél több, hiszen felerősítik egymást. Erről elsősorban az óvoda vezetője, a tagóvoda-vezető, a gyermek leendő óvodapedagógusa közösen dönt, melynél figyelembe veszik a csoport jellegét, a sérültség fokát és az adott csoport összetételét. A gyermek érdekében az integráció csak szakfejlesztéssel együtt biztosítható óvodáinkban. Elengedhetetlen az együttműködés a gyermekek nevelésében közreműködő más személyekkel, természetesen elsősorban a szülőkkel.

A gyermekcsoportot a sajátos nevelési igényű gyermek fogadására fel kell készíteni, nem túl hangsúlyozva a másságát. Minden apró siker elismerése további pozitív változásra motiválja a gyereket. Az óvodapedagógusnak úgy kell segítenie a gyermek beilleszkedését a csoportba, hogy ne csorbítsa önállóságát, ugyanakkor a többi gyermeket a segítőkészségre nevelje.

Célunk a sajátos nevelési igényű gyermekek beilleszkedésének, személyiségfejlődésének, esélyegyenlőségének előmozdítása.

Feladatok:

- a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatainak, a motoros képességek, a beszéd és nyelvi készségek fejlesztése
- az egyes területek a fogyatékoságnak megfelelő hangsúlyozása a fejlesztésben
- törekedni kell arra, hogy a nem, vagy kevésbé sérültfunkciók tudatos fejlesztésével bővíljenek a kompenzációs lehetőségek
- a gyerekeket egyéni terv szerinti fejlesztése, speciális szakember bevonásával
- speciális differenciáló módszerek, terápiák, technikák alkalmazása az integrált nevelésben
- az interperszonális kapcsolatok, az énkép, az önismeret fejlesztése, új attitűdök kialakítása
- a verbális és nonverbális kommunikáció és a tanulási képességeket meghatározó struktúrák fejlesztése
- változatos módszerek alkalmazása az egyre pontosabb észlelés, figyelem, összpontosítás, gondolkodás és emlékezet fejlődéséhez
- a sajátos nevelési igénynek megfelelő környezet kialakítása, megfelelő tárgyi feltételek, segédeszközök biztosítása az adott intézményegységben
- az önálló tevékenységhez szükséges differenciált segítségadás
- a rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő terápiák elemeinek beépítése az óvodai nevelőmunkába (gyógyypedagógus segítségével)
- az optimális nevelés érdekében a pedagógusok ismereteinek bővítése elsősorban a gyógyypedagógia területén
- a gyermekek speciális fejlesztése team munkában, több szakember részvételével, a gyerek igényének megfelelő időkeret, eszközök, módszerek alkalmazásával.

6.2.1 Sérülés specifikus feladatok szakfejlesztéssel

6.2.1.1 Magatartászavaros gyermek

A pszichés fejlődés zavara miatt a nevelési folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott gyermek nevelésének prioritásai: az egészséges énkép és önbizalom kialakítása, a kudarcűrő képesség növelése, önállóságra nevelés.

- *valamennyi tevékenységben mindig olyan feladattal kell megbízni a gyermeket, amelyet eredménnyel tud elvégezni, figyelemmel kell kísérni a tanulási, figyelmi és fegyelmi teherbíró képességét*
- *különösen fontos, hogy a szabályokat előre és közösen hozza létre a felnőtt és a gyerek, részese legyen a vele kapcsolatos döntéseknek, hiszen a szabályszegésnek következményei vannak (figyelemmegvonás, esetleg büntetés). Tisztában kell lenni (megismerésen alapulva) mi várható el tőle, a gyermek képességeinek megfelelően követeljen az óvodapedagógus*
- *a magatartászavaros gyermek feladattudata, ismeretszerzési motivációja gyenge, csak a spontán tevékenységből kiinduló fejlesztéssel, a tevékenységbe bekapcsolódva tud a pedagógus változásokat kezdeményezni.*

6.2.1.2 Mozgásban akadályozott gyermek

- *a speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása, s ezek segítségével a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése, és ily módon a számára elérhető tapasztalatok megszerzése, a megtanult mozgás alkalmaztatása,*
- *az óvodában biztosítanunk kell - a gyermek állapotának megfelelően*
  - *az akadálymentes közlekedést*
  - *a megfelelő mozgást és az ehhez szükséges eszközöket*
  - *az elsajátított mozgásminták rögzítése, alkalmaztatása a napirend egészét átszővi.*

6.2.1.3 Látássérült gyermek

- *a közös játékban való részvétel segítése, a közösséghez való alkalmazkodás, a viselkedési formák megtanulása és gyakorlása*
- *az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeretet, a higiéné, különösen a szem és a kéz tisztán tartása*
- *a környezet vizuális megismertetése:*
  - *látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben*
  - *a nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság*
  - *térbeli tájékozódás a látás felhasználásával*
  - *a finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése.*
  - *a látás-mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt.*

6.2.1.4 Hallássérült gyermek

- *a kognitív funkciók és az érzelmi élet fejlesztése*
- *alapvető önkiszolgálási szokások elsajátítása*
- *az aktív nyelvhasználat építése.*

Ennek keretében kell fejleszteni a beszédértést, szókincset, szájról olvasási készséget, érthető kiejtésre nevelést.

6.2.1.5 Enyhe értelmi fogyatékos gyermek

- *a cselekvésbe ágyazott gondolkodást figyelembe vevő képességfejlesztés*
  - *az alapmozgások kialakítása, fejlesztése*
  - *a minimális kontaktus, kooperációs készség, a nonverbális és verbális kommunikációfejlesztése*
  - *a beszédindítás, a beszédmegértés fejlesztése, az aktív szókincs bővítése*
  - *az alapvető önkiszolgálási szokások kialakítása*
  - *az adekvát játékhasználat elsajátítása, a kognitív funkciók fejlesztése*
- *a rendszeresség, a gesztussal kísért, egyszerű verbális utasítás, a sokszori ismétlés alkalmazása.*

6.2.1.6 Akadályozott beszédfejlődésű gyermek

- *az anyanyelvi nevelés*
- *a mozgás fejlesztése*
- *a kommunikáció*
- *a vizuomotoros koordinációs készség fejlesztése*
- *speciális terápiák alkalmazása (diszlexia-prevenció, grafomotoros fejlesztés stb.).*

6.2.1.7 Autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek

- *kommunikációs, szociális és kognitív habilitációs terápia*

- a meglévő töredékkészségek használata, az egyéni motiváció megteremtése, a speciálisan a gyermek szükségleteihez alkalmazkodó módszerek alkalmazása
- az autisztikus gyermekek szükségleteinek megfelelő fejlesztéséhez az óvodai környezet megfelelő kialakítása, és a speciális módszerekben képzett szakember vagy fejlesztő asszisztens jelenléte szükséges.

6.2.2 Az integrált óvodai nevelés előnyei

A sajátos nevelési igényű gyerekek számára

- az együtt tevékenykedés, a kölcsönös kommunikáció, a mindennapi együttes szituációkban természetesen tanulják a társak magatartás mintáit, szokásait
- a gyermekközösség erősíti a sajátos nevelési igényű gyerekek önbizalmát, a többi gyereket követve, jobban fejlődik önállóságuk
- fejlődésükre ösztönző a többi gyerek eredményeinek tapasztalása
- a közösségben reálisabban tudják bemérni sajátosságaikat, jobban fejlődik önismeretük
- megtapasztalják, hogy ők is sok mindenben képesek ugyanarra mint társaik
- a többi gyerek megismerésével tapasztalatot szereznek, hogy mindenkinek vannak gyenge pontjai
- a közösségben megtanulják elfogadni és elfogadtatni a másságukat
- a másokkal való együttműködésnek többféle technikáját tanulják meg
- kedvező a gyerekek számára, hogy a szocializáció abban a természetes közegben zajlik, amelyben későbbi élete során is élni fog.

Az integrált óvodai nevelés előnyei a többi gyerek számára

- a sajátos nevelési igényű gyerekekkel együtt nevelt gyerekek megtanulják elfogadni az egyéni különbségeket
- megismerik a másságot, tapasztalják, hogy mindenkinek vannak erősségei és gyengéi
- megtanulnak odafigyelni másokra, megtanulják a másikat tiszteletben tartó segítés formáit, technikáit
- érzékenyebbé, kifinomultabbá válik kommunikációjuk.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érzjük el, ha

- képességeik önmagukhoz viszonyítottan fejlődtek
- az adottságukhoz viszonyított legmagasabb önállóságra, együttműködésre képesek
- akaraterejük, önállóságra törekvésük fejlődött
- egészséges énképük, önbizalmuk megalapozódott
- kommunikációs technikájuk, együttműködési készségük fejlődött
- képesek a közösségbe való beilleszkedésre
- a fejlettebb területeken képességeik továbbfejlődtek
- hiányos képességeik kezelésére speciális technikák és eszközök használatát megismerték
- a közösségben minden gyerek alkalmazkodó készsége, toleranciája, empátiája fejlődött az együttnevelés során.

6.3 Nemzetiségi feladatok

Célunk

A nemzeti, etnikai kisebbségekhez tartozó gyermekek kisebbségi önazonosságának megőrzésének, ápolásának, erősítésének, átörökítésének elősegítése.

Feladatok a roma kisebbséghez tartozó gyerekek nevelésében:

- a jellegzetes hagyományok, szokások felkutatása, ápolása, a kisebbségi identitástudat kialakítása, fejlesztése
- az egészséges életmódra nevelés szokásainak kialakítása, a szociális hátrányból eredő hiányok kompenzálása. A higiénia, a táplálkozási szokások, a pihenés, edzés, mentálhigiénét biztosító szemlélet megalapozása
- egyéni élmények átélésével az érzelmi élet gazdagítása, a kezdeti gátlások feloldása,
- az óvodai tevékenységformák tartalmában a kisebbség irodalmi, zenei, szellemi és tárgyi kultúra értékeinek felhasználása
- az értelmi képességek területén mutatkozó esetleges eltérések kiegyenlítése, az iskolai élethez szükséges személyiségjegyek és részképességek fejlesztése
- az esetleges veszélyeztetettség miatt kiemelt feladat az együttműködés szorgalmazása a szűkebb és tágabb környezettel (család, kisebbségi önkormányzatok, iskolák, egészségügyi intézmények, Gyermekjóléti Központ, Gyámhivatal).

A gyermekek sajátos kultúrájából és családi életviteléből adódó másságra tekintettel a személyiség fejlesztése differenciált módszerekkel vezet eredményhez. A tudástartalmakhoz való hozzájutás esélyét minden kisgyermek

számára biztosítjuk. Ugyanakkor esélyeik javítása érdekében sajátos szükségleteik kielégítésére törekszünk (pl. a magyar nyelvi nevelés fontossága).

Fontosnak tartjuk a korai prevenciót az egészséges életmód, az érzelmi, az értelmi nevelés, a szocializáció területén, együttműködve a családi és társadalmi környezettel a hátrányok csökkentése érdekében.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- rendszeresen járnak óvodába
- önazonosságukat megőrzik, kisebbségi kultúrájuk értékeire büszkék
- ismerik, gyakorolják az egészséges életmód szokásait
- betartják a közösségi szabályokat, akarati személyiségjegyeik életkoruknak és adottságaiknak megfelelően fejlett.

6.4 Migráció

A más országból bevándorló, vagy itt tartózkodó családok gyermekei óvodai nevelésének alapelveiben az integrált nevelés szemléletét, céljait és feladatait érvényesítjük.

Célunk

A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekei részére az önazonosság megőrzésének, ápolásának, erősítésének biztosítása, társadalmi integrációjuk elősegítése.

Feladatok

- felkészülés a gyermek fogadására
- a magyar nyelv elsajátíttatása
- hazánk értékeihez való pozitív kötődés kialakítása
- nyitott és megértő viselkedés tanúsítása a más anyanyelvűek és kultúrák iránt
- folyamatos kapcsolat tartása a családdal.

Tiszteletben tartjuk saját nyelvüket, ugyanakkor a gyermekekkel való közös játék és az óvoda más tevékenységformái közben elsajátítják a magyar nyelvet. A felnőttek beszédmintája és a differenciálás, az egyéni képességek fejlesztése ezen a területen is hangsúlyos. Az együttes tevékenységek során arra törekszünk, hogy oldott, feszültségmentes környezetben növeljük a gyermekek beszédbátorságát, nyelvi és nonverbális kifejezőképességüket.

Differenciálással, egyéni képességfejlesztéssel fejlesztjük a csoportközi kapcsolatokat. Természetesnek vesszük és értékékként kezeljük a másságot, a sokszínű, sokféle kulturális háttérű szükségleteket, igényeket és gondolkodásmódokat.

Népmesékkel, versekkel, énekekkel és hagyományainkkal, a saját élményű tapasztalatszerzéssel pozitív érzelmeink keresztül hatunk.

A gyermekek számára az óvoda dolgozóinak viselkedésmintái az eltérő kultúrák természetes jelenlétének elfogadását eredményezik. A magyar gyermekek saját identitásuk, nyelvük, kultúrájuk megőrzése mellett nyitottá válnak mások befogadására, elfogadására és az együttélés formáinak megélésére. A nevelés folyamán a más anyanyelvű gyermek szülőhazájának hagyományainak, énekeinek, meséinek beillesztése a tevékenységekbe oly módon, amelyeket a többségi gyermekek is megértenek. Arra törekszünk, hogy a más népek szokásai színesítsék a magyar szokásokat és hagyományokat.

A befogadás és beilleszkedés tekintetében kitüntetett szerepet kap a szülői házzal való pozitív kapcsolattartás, együttműködés. Elsősorban a család igényeinek és szükségleteinek megismerésére törekszünk, ugyanakkor segítséget kell nyújtanunk abban, hogy ők is megismerjék és értsék nevelési törekvéseinket. Együttműködésünk – a gyermek szükségleteinek megfelelően – természetes módon kiterjed a családsegítő, a gyermekvédelmi és gyermekjóléti szolgáltatásokra, a szakmai szervezetekre.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- a gyermek szívesen jár óvodába
- a magyar nyelvet megérti és tömondásokat képes magyarul kimondani
- saját gyökereit, kultúráját megtartva ismeri és érzelmileg kötődik hazánk értékeihez
- szívesen játszik társaival, és a többségi csoporttársak is keresik a társaságát
- a gyermekek pozitív érzelmeikkel, természetesnek élik meg más népek kultúráját.

6.5 Tehetség gondozás

Célunk

A gyermekek egyéni szükségleteinek megismerése, képességeik kibontakoztatása.

Feladatok

- a tehetség (valamely kiemelkedő adottság, képesség) legkorábbi felismerése
- az egyéni aktuális fejlettséghez igazított fejlesztés biztosítása, speciális szükségletek kielégítése
- tevékenységek szervezése a gyermekek saját aktivitására támaszkodóan
- az intellektus, a kreatív önkifejezést támogatása, a szocializáció, az önismeret elősegítése
- a fejlesztéshez szükséges speciális eszközrendszer biztosítása
- a szülő segítése gyermeke nevelésében.

Szemléletünk szerint minden gyermekben van valami jó, értékes, fel lehet fedezni olyan képességeket, amelyeket a lehető legjobban tudunk fejleszteni. Kiemelkedően tehetségesnek azt a gyermeket tekintjük, aki egy adott területen sokkal többet képes teljesíteni az életkorának megfelelő átlagnál, aki viszonylag kevés segítséggel nagyon gyorsan tud előrehaladni, fejlődni az adott területen. A tehetség a legritkább esetben tud önmagától utat törni, fejlődni, ehhez az kell, hogy a szülő, a pedagógus felismerje ezt, megadja a gyorsabb haladáshoz, az intenzívebb fejlődéshez szükséges többletsegítségét. Az öt év alatti gyerekekre két okból érdemes külön odafigyelni: az egyik ok a tehetséges kisgyerek sajátos korai személyiségfejlődése, a másik a konkrét képességek és az azokkal szükségszerűen együtt járó igények jellege. Ekkor tehetség gondozás címén főleg nem „fejlesztésre”, hanem egyszerűen csak megfelelő környezetre és érzelmi biztonságra van szükségünk.

A tehetség három legfontosabb összetevője: képességek, kreativitás, motiváció. Érzelmi biztonságban, inger gazdag környezetben a szabad játék és a korai tanulás feltételeit biztosítjuk. Az érdeklődésüknek megfelelő speciális területeken való elmélyüléshez biztosítjuk a feltételeket. A családdal együttműködve különös gondot fordítunk arra, hogy szocializációjukat segítsük, hiszen a társak, a környezet elismerése elősegítik a tehetség kibontakozását.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érzük el, ha

- kiemelkedő képessége fejlődik
- önismerete pozitív
- társai elismerik
- társas kapcsolataiban kiegyensúlyozott.

7. Gyermekvédelmi feladatok

Az óvodai gyermekvédelem célja a prevenció, a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, a gyerekek hátrányos helyzetének csökkentése, a gyermekek jogainak és érdekeinek minél szélesebb körű érvényesítése.

Az óvodákban minden pedagógus a differenciálpedagógia eszközeivel működik közre a gyermekek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában és megszüntetésében, a gyermek családban történő nevelkedésének segítésében. Minden esetben a gyermek mindenek felett álló érdekét vesszük figyelembe. Személyes kapcsolatot alakítunk ki azokkal a szülőkkel, akik segítséget kérnek, és kellő körültekintéssel, tapintattal azokkal a családokkal is, akik bár nem kérnek támogatást, mégis rászorulnak.

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység, a gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések -

Minden óvodapedagógus egyben saját csoportja elsőszámú gyermekvédelmi felelőse, ezért közös **feladatunk**:

- a mindenkori érvényben lévő gyermekvédelmi törvény ismerete
- saját gyermekcsoportban a veszélyeztetettség felismerése, az okok feltárása, nyilvántartásba vétel
- a veszélyeztetési okok változásának figyelemmel kísérése
- az óvodapedagógus segítő közreműködése (segélyezésre javaslat, az ehhez szükséges környezettanulmányok elkészítése, térítéscsökkentésre javaslattevés, szociális ügyek intézésének segítése)
- családgondozás, a családokban bekövetkező minden változás azonnali leereagálása, szükséges segítségnyújtás, illetve megoldások közös keresése szülői igény szerint
- a tagóvoda vezetőjének és a gyermekvédelmi felelősnek tájékoztatása a gyermekeket veszélyeztető körülményekről
- feltárni mindazon körülményeket, amelyek a gyermekek fejlődését hátrányosan befolyásolják
- sajátos eszközeinkkel, a nyugalom, a bizalom, a szeretet légkörével ellensúlyozni a gyermekek kiszolgáltatottságát, az egyes gyermekek bárminemű hátrányait.

Hátrányos helyzetű gyermekek azok, akiknek alapvető szükségleteinek kielégítési lehetőségei korlátozottak. Családjá, szűkebb társadalmi környezete az átlaghoz képest negatív eltérést mutat, elsősorban szociális és

kulturális téren. Mindez azonban még nem veszélyezteti egészséges személyiségfejlődését, de az optimális fejlődési lehetőség akadályozott.

Kialakulásához vezető tényezők: alacsony jövedelmi, fogyasztási szint, rossz lakáskörülmények, a szülő alacsony iskolázottsági, műveltségi szintje. Következésképpen lehet a gyermek esélyegyenlőtlensége.

Veszélyeztetett gyermekek azok, akik testi, lelki, erkölcsi és értelmi fejlődését a szülő vagy a gondozó környezet nem biztosítja, ami a személyiségfejlődésben torzulást idézhet elő. A gyermek egészséges személyiségfejlődése akadályozott. A veszélyeztetettség a személyiségfejlődésnek csupán a fenyegetettségét minősíti.

A gyermekek veszélyeztetettségének okait vizsgáló szempontok:

- nevelési hiányosságok, elhanyagoló nevelés
- antiszociális környezet
- rossz lakásviszonyok
- egészségügyi okok
- rossz anyagi helyzet
- megromlott családi kapcsolat
- a családban a devianciák halmozott előfordulása.

Következésképpen lehet a gyermek egészséges személyiségfejlődésének sérülése, deviáns magatartásformák kialakulása.

Az óvoda jelzéssel köteles élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a Gyermekjóléti Központnál, illetve kötelessége hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása, vagy egyéb más veszélyeztető ok fennállása, illetve a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

A veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetése érdekében a gyermekvédelemben dolgozó személyek, szervek, intézmények és hatóságok kötelesek egymással együttműködni és egymást kölcsönösen tájékoztatni. A jelzőrendszer tagjai ezen kötelezettségüket írásban – krízishelyzet esetén utólagosan – kell, hogy teljesítsék. A Gyermekjóléti Központ a tett intézkedésről tájékoztatni köteles a jelzéstevőt.

Jelzési kötelezettség: óvodapedagógus > gyermekvédelmi felelős > tagóvoda vezető > intézményvezető > felsőbb szervek.

Tagóvoda-vezető feladatai:

- óvodai szinten összefogja a gyermekvédelmi munkát
- dönt és határozatot hoz az étkezési kedvezményekről az érvényes önkormányzati rendeletnek megfelelően
- a kapott jelzéseket, információkat ellenőrzi
- gyermekvédelmi ügyekben segíti a csoportban dolgozó óvodapedagógusokat és az óvodai gyermekvédelmi felelőst
- kapcsolatot tart a gyermekvédelemmel foglalkozó intézményekkel
- gyermek veszélyeztetettsége esetén azonnal intézkedik
- hatósági eljárást kezdeményez a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén
- a megtett intézkedésekről tájékoztatja az Egyesített Óvoda vezetőjét.

Gyermekvédelmi felelős feladatai:

- a gyermekvédelemmel kapcsolatos adminisztrációt, nyilvántartást és statisztikát vezet
- óvodai szinten nyilvántartja a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekeket
- folyamatos kapcsolatot tart a nevelőtestület tagjaival
- a törvényi változásokat, rendelkezéseket nyomon követi → naprakészen informál
- véleményével, javaslataival segíti a tagóvoda vezető munkáját (étkezési kedvezmények)
- folyamatosan képzzi magát, a kerületi gyermekvédelmi munkaközösségben részt vesz
- kapcsolatot tart a gyermekvédelemmel foglalkozó intézményekkel.

A gyermekvédelmi felelős kapcsolatot tart fenn:

- HÍD Családsegítő Központtal családi krízishelyzet esetén
- Gyermekjóléti Központtal veszélyeztetettség, anyagi támogatás szükségessége esetén
- Nevelési Tanácsadóval a magatartási, viselkedési, átlagtól lényegesen eltérő fejlődésű gyermekek esetében
- orvossal és védőnővel a gyermekek testi fejlődésének lényeges eltérése, bántalmazás nyomai esetén.

Óvodapedagógusok feladatai:

- minden év elején felméri a csoportba járó gyermekek, családi és szociális helyzetét
- probléma esetén jelez a gyermekvédelmi felelősnek és a tagóvoda vezetőnek
- javaslatot tehet étkezési kedvezményre

- családlátogatást végez szükség szerint
- a törvényes adatközlést biztosítja intézkedés esetén
- a veszélyeztetett vagy hátrányos gyermekkel differenciált bánásmódot alkalmaz.

Minden óvodapedagógust és alkalmazottat **TITOKTARTÁSI kötelezettség** terhel a gyermekkel és családjával kapcsolatban a mindenkorai törvényi szabályok szerint. Ez minden olyan tényre, adatra, információra vonatkozik, amelyről hivatásának ellátása során szerez tudomást.

Munkánk eredményes, ha

- a prevenció során meg tudjuk akadályozni a veszélyeztettség kialakulását
- egyedi probléma esetén segíteni tudunk
- a hátrányos helyzetben lévő családokkal jól működünk együtt
- differenciált bánásmóddal kompenzálni tudjuk a gyermek hátrányait (humánium, megértés, támaszkodás, szeretet)
- a gyermekvédelemmel foglalkozó szakemberek segítségével szükség esetén a gyermeket biztonságba, megnyugtató környezetbe helyezhetjük
- a rászoruló családok bizalommal fordulnak az óvodához problémáik megoldásához való segítségadásért.

Nevelésünkben alapvető követelmény a **gyermeki jogok védelme**.

A gyermekek joga, hogy személyiség jogait, különösen személyiségének szabad kibontakoztatásához való jogát, önrendelkezési, családi élethez és magánélethez való jogát az óvoda tiszteletben tartsa. A gyermek jogai közé soroljuk a saját véleménynyilvánítást is. A kisgyermeket megilleti a társadalom által nyújtott védelem és a segítségre vonatkozó jog is.

A szociálisan hátrányos helyzetű családok és gyermekeik pedagógiai módszerekkel való segítségének lehetőségei óvodáinkban:

- egyéni bánásmód
- differenciált fejlesztés csoportjában
- logopédiai fejlesztés, részképesség hiány korrigálása
- pszichológus személyes segítése a szülők számára is.

Gyermekvédelmi munkánk során mindannyian ügyelünk arra, hogy a rászoruló gyermekek és szülei ne érezzék ezt a segítségnyújtást pozitív diszkriminációnak.

8. Az óvodába lépés, iskolába lépés feltételei

Az óvodai felvételt a mindenkorai törvényi szabályozásnak, és a XIII. ker. Önkormányzat közoktatásra vonatkozó határozatainak megfelelően végezzük. Amennyiben a gyermek érettsége lényegesen eltér az átlagostól, speciális szakszolgálat igénybevételével döntünk a felvételtől.

Óvodaérett az a kisgyermek, aki már rendelkezik „én” tudattal, el tud tölteni néhány órát a szülei nélkül is, bizonyos fokú önállósulási törekvés jellemzi, igényli a gyermekközösséget, képes másoktól elfogadni az ételt.

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére hat-hét, különleges esetekben 8 éves korra eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodásból iskolássá érik.

Az iskolai felvételtől az iskola igazgatója dönt az óvodai szakvélemény figyelembe vétele, a hatályos jogszabályok, és a fenntartói közoktatásra vonatkozó határozatok alapján.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek a sikeres iskolai munkához.

a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikusabb. Erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció és a finommotorika. Mozgását, viselkedését, testi szükségleteit kielégítését szándékosan irányítani képes.

b) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. (Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél

- az önkéntelen emlékezeti bevézés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevézés és felidézés, meg nő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,

- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,

- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek

- érhetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni; minden szófajt használ; különböző mondatstruktúrákat, mondatfajtákat alkot; tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek); végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,

- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

c) Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőtellel és gyermektársaival, amennyiben az iskolai légkör ezt lehetővé teszi. A szociálisan érett gyermek

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni; késleltetni tudja szükségletei kielégítését,

- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg; kitarásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

Az ötéves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata változatlanul az egész gyermeki személyiség harmonikus fejlődésének elősegítése.

A neurológiai és egyéb hátránnyal küzdő sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett korrekció mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.

A különleges gondozásra jogosult gyermekek iskolaérettségi kritériuma tükrözi a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

9. Pedagógiai dokumentáció

Az óvodai nevelés csak a fenntartó által jóváhagyott helyi nevelési program alapján történhet és a gyermek neveléséhez szükséges a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg. A pedagógiai dokumentáció célja, hogy megjelenítse a helyi program elv-, cél-, és feladatrendszerét, meghagyva az óvodapedagógusok maximális választási szabadságát a módszerek és az eszközök alkalmazásában.

Az Egyesített Óvoda pedagógiai dokumentációja

Az óvodai nevelés országos alapprogramja /363/2012.(XII. 17.)Korm. rendelet/

Az Egyesített Óvoda pedagógiai programja

A Egyesített Óvoda érvényes éves munkaterve (pedagógiai – működési terve), amely alapján a tagóvodák elkészítik a saját éves pedagógiai – működési tervüket.

Az óvodai csoportnapló az Egyesített Óvoda pedagógiai programja alapján a nevelőmunka tervezésének dokumentálására szolgál. (20/2012(VIII. 31.)EMMI rendelet 91. § (1, 2, 3 bek. módosítással)

Az óvodai csoportnaplóban fel kell tüntetni a tagóvoda nevét, OM azonosítóját és címét, a nevelési évet, a csoport megnevezését, a csoport óvodapedagógusait, a megnyitás és lezárás helyét és időpontját, a tagóvoda vezető aláírását, a tagóvodai körbélyegzők lenyomatát, a pedagógiai program nevét.

A Futár Tagóvoda pedagógiai dokumentációja

Intézményi belső önértékelési szabályzat alapján a Futár Tagóvoda pedagógusaira vonatkozó saját elvárás rendszere

Csoportnapló, a gyermekcsoportok nevelési – fejlesztési programja tartalmazza:

- a gyermekek nevét és óvodai jelét,
- a fiúk és lányok számának összesített adatait, ezen belül megadva a három év alatti, a

három–négyéves, a négy–ötéves, az öt–hatéves a hat–hétéves gyermekek számát, a sajátos nevelési igényű gyermekek számát, továbbá azon gyermekek számát, akik bölcsődések voltak,

- *a nevelési évben tankötelessé váló gyermekek nevét,*
- *a napirendet, a napirend szerinti tevékenységek időtartamát és a tevékenységeket,*
- *a hetente ismétlődő közös tevékenységeket tartalmazó hetirendet napi bontásban, nevelési éven belüli időszakonként*
  - *a nevelési feladatokat,*
  - *a szervezési feladatokat,*
  - *a tervezett programokat és azok időpontjait,*
  - *a gyermekek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magában foglaló tevékenységek, foglalkozások keretében az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységi formák tartalmi elemeit*
  - *az értékeléseket, (a nevelőmunka értékelését félévente, az Egyesített Óvoda egységes tartalmi és formai elemei alapján) a hivatalos látogatásokat, a látogatás célját, időpontját, a látogató nevét és beosztását, a látogatás szempontrendszerét, az eredményt, a feljegyzést a csoport életéről*
- *gyermekcsoport összetételére, létszámára, a csoport működésére vonatkozó adatokat*
- *a gyermekcsoport szokás-szabályrendszerét*
- *eseménytervet (szervezési feladatok), időkeret: 1-3 hónap*
- *globális tevékenységi tervet (nevelési, tanulási terv,), időkerete: 1/2-1 év*
- *ciklusra vonatkozó tanulási terv, melyben jelöljük a differenciált képességfejlesztést, a megvalósításhoz tervezett tevékenységeket, az eszközöket és a szervezeti keretet, a megvalósítás tapasztalatait*
- *közösségre vonatkozó pedagógiai feljegyzések folyamatos rögzítését*
- *a megvalósítás értékelését, időkerete: 1/2 év.*

A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció a gyermek fejlődéséről vezetett olyan dokumentum, amely tartalmazza a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét, a differenciált nevelés irányát.

A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció tartalmazza:

- *a gyermek anamnéziséit, a gyermekről szóló rövid, szülő által írt jellemzést*
- *a gyermek fejlődésének mutatóit - az Egyesített Óvoda által kidolgozott szempontsor alapján - a gyermekek érzelmi-szociális, értelmi, beszéd, mozgásfejlődését, valamint a pedagógiai program gyermeki tevékenységben, képességfejlődésben megnyilvánuló sikerkritériumainak való megfelelést,*
- *a gyermek fejlődését segítő megállapításokat, intézkedéseket, az elért eredményt,*
- *amennyiben a gyermeket szakértői bizottság vizsgálta, a vizsgálat megállapításait, a fejlesztést végző pedagógus fejlődést szolgáló intézkedésre tett javaslatait,*
- *a szakértői bizottság felülvizsgálatának megállapításait,*
- *a szülő tájékoztatásáról szóló feljegyzéseket*

Sajátos tagóvodai dokumentációk (gyűjtemények, közösen kidolgozott szakmai anyagok, óvodai újság, vendégekönyv,..)

- *Zenei gyűjtemény*
- *Környezeti projekt*
- *Matematikai gyűjtemények*
- *Kommunikációs, drámajátékok gyűjteménye*

Melléklet:

1.AZ EGYESÍTETT ÓVODA **PEDAGÓGUSAI**RÁ VONATKOZÓ SAJÁT
ELVÁRÁSRENDSZERE

Kompetencia terület, tartalom	Elvárások
1. Pedagógiai, módszertani felkészültség	
Milyen a módszertani felkészültsége?	<p>Módszertani kultúráját továbbképzéseken fejleszti és adekvátan alkalmazza a napi munkája során.</p> <p>A gyermekek számára változatos és sokoldalú tevékenységeket kínál fel, épít meglévő tapasztalataikra, érdeklődésükre az ismeretbővítés során.</p> <p>A gyermekek harmonikus fejlesztése során figyelembe veszi az egyéni és az életkori sajátosságait. A gyermeki aktivitást fenntartja, kíváncsiságukat kielégíti, problémahelyzetek teremtésével problémamegoldó gondolkodásukat fejleszti. Pedagógiai munkájára a bátorító nevelés és a pozitív megerősítés alkalmazása jellemző. Használja az infokommunikációs eszközöket.</p>
Milyen módszereket alkalmaz a nevelés folyamatában és a gyermeki tevékenységekben?	<p>A gyermekek fejlődését, fejlesztését elősegítő, az életkori sajátosságokhoz igazodó (5-30 perces) egyéni, mikro csoportos és csoportos tevékenységeket tervez és szervez. Az alkalmazott módszerek motiválóan hatnak a gyermekekre.</p>
Ismeri és alkalmazza -e a gyermekközösségnek, különleges bánásmódot igénylőknek megfelelő, változatos módszereket?	<p>Felméri a gyermekek értelmi-, érzelmi-, szociális és erkölcsi állapotát, hatékony gyermek-megismerési technikákat alkalmaz.</p> <p>A differenciál pedagógia alkalmazásával olyan párhuzamosan végezhető komplex tevékenység szervezésre törekszik, amely a különböző képességszinten lévő gyermekek együttműködő képességét, feladattudatát megfelelően fejleszti.</p>
Hogyan értékeli az alkalmazott módszerek beválását?	<p>Az Egyesített Óvoda saját, egységes szempontrendszerű mérőeszkővel rendelkezik. Szakszerű alkalmazásával a</p>

<p>Hogyan használja fel a megfigyelési, mérési és értékelési eredményeket saját pedagógiai gyakorlatában?</p>	<p>gyermeki fejlődést nyomon követő megfigyeléseinek félévenkénti elemzése, eredményeinek értékelése a tervezési ciklusainak tartalmi alapját képezik. Reflexióiban megjelennek a célok és annak elérése érdekében megtett pedagógiai lépései, a megvalósult eredmények.</p>
<p>Hogyan, mennyire illeszkednek az általa alkalmazott módszerek a gyermekközösséghez, illetve a képességfejlesztési területekhez?</p>	<p>Módszereit az adott gyermekközösséghez adekvátan, az életkori sajátosságok, egyéni képességek és érési ütemhez és szociokulturális háttérhez igazítottan választja meg. Az alkalmazott módszerek bevalását, értékelését természetes helyzetekben történő, tényekre alapozott megfigyelés rögzítésével elemzi.</p>
<p>2. Pedagógiai folyamatok, tevékenységek tervezése és a megvalósításukhoz kapcsolódó önreflexiók</p>	
<p>Milyen a pedagógiai tervezőmunkája: tervezési dokumentumok, tervezési módszerek, nyomon követhetőség, megvalósíthatóság, realitás?</p>	<p>A csoportra vonatkozó tervezőmunkájában megvalósul a folyamatosság, és az egymásra épülés elve. Tervezési módszerei összhangban vannak az elfogadott dokumentumokkal. (E.O. P.P., helyi útmutató) Tervező munkájának megvalósulása a különböző dokumentumokban nyomon követhető (reflexiók, fél éves, éves terv, egyéni fejlesztési terv, projekt és tematikus terv, heti terv).</p>
<p>Hogyan viszonyul egymáshoz a tervezés és a megvalósítás?</p>	<p>A gyermeki tevékenységet, a foglalkozásokat a céloknak megfelelően, logikusan építi fel. A tervezés megvalósulása során a spontán kialakult helyzetre rugalmasan reagálva képes a gyermekcsoport érdekében tervein változtatni, terveit módosítani, figyelembe véve a kitűzött nevelési és ismeretszerzési célokat.</p>
<p>A tervezés során hogyan érvényesíti az ONOAP nevelési céljait? Hogyan határoz meg pedagógiai célokat, fejlesztendő</p>	<p>Pedagógiai céljai összhangban állnak az ONOAP-pal és az óvoda pedagógiai programjának célrendszerével. Éves</p>

kompetenciákat?	tervezésében figyelembe veszi az intézményi célokat (E. O. P.P., helyi útmutató) és épít az intézményi és tagóvodai éves munkatervben meghatározott feladatokra.
Hogyan épít tervező munkája során a gyermekek előzetes neveltségi szintjére, tudására és a gyermekcsoport jellemzőire?	Tervezésében folyamatosan figyelembe veszi az adott gyermekcsoport jellemzőit (neveltségi szint, tudás, képesség szint, szociális és kulturális háttér). A tevékenységekben megvalósuló tanulási folyamatot több szinten tervezi, építve a gyermekek adottságaira, képességeire, tudására.
3. Az ismeretszerzés, a tanulás támogatása	
Mennyire tudatosan és az adott helyzetnek mennyire megfelelően választja meg és alkalmazza a nevelési és tanulásszervezési eljárásokat?	A pedagógus, a tanulásszervezési eljárásokat a gyermekek fejlettségi szintjének, pszichés állapotának megfelelően szervezi, előtérbe helyezi az indirekt tanulásirányítást, a komplexitást a párhuzamos tevékenységek lehetőségét. Figyelembe veszi a kitűzött nevelési, képességfejlesztési célokat és, differenciált feladatadással segíti elő a gyermekek önmagukhoz mért személyiség- és képességfejlesztését.
Hogyan motiválja a gyermekeket? Hogyan kelti fel a gyermekek érdeklődését, és hogyan köti le, tartja fenn a gyermekek figyelmét, érdeklődését?	A pedagógus az élményközpontú tanulás összetevőire, a kíváncsiságra és a megismerési vágyra épít. Az érzelmi motiváltság létrehozásával és értelmi fenntartásával éri el, hogy a gyermek érdekelt legyen a tanulási folyamatban. Motivációs eszközeit a gyermekek megnyilvánulásaitól teszi függővé, és ennek segítségével igyekszik elérni, hogy rövid távú motivációja tartóssá (belsővé) váljon a gyermekek érdeklődésének fenntartásában.
Hogyan fejleszti a gyermekek gondolkodási, probléma-megoldási és együttműködési	Törekszik az ok-okozati összefüggések felismertetésére. A gyermekek probléma-

kéességeit?	megoldási stratégiáit támogatja, bővíti. Épít a gyermekek visszajelzéseire, a megvalósítást rugalmasan kezeli. Egy-egy ismeretkört több oldalról világít meg és dolgoz fel, melyben a tapasztalati megismerést helyezi előtérbe.
Milyen ismeretszerzési, tanulási teret, ismeretszerzési, tanulási környezetet hoz létre az ismeretszerzési, tanulási folyamathoz?	Pozitív visszajelzésekre épülő, bizalommal teli légkört alakít ki, ahol minden gyermek hibázhat, mindenkinek lehetősége van a javításra, próbálkozásra. Képes az önszabályozó tanulás szintjéhez megfelelő változatos feladatadásra, támogatja a gyermekeket egyéni tanulási útjuk megtalálásában és a szabad játékválasztásban. A játékos tanulást változatos tanulási környezetben spontán vagy előre tervezetten szervezi meg. (csoporszoba, udvar, az óvoda közeli és távolabbi környezete)
Hogyan alkalmazza a tanulási folyamatban az információ-kommunikációs technikákra épülő eszközöket, digitális tananyagokat? Hogyan sikerül a helyes arányt kialakítania a hagyományos és az információ-kommunikációs technológiák között?	Nyitott az új tanulási-tanítási módszerek, az IKT új pedagógiai alkalmazásának megismerésére és saját tanulási-tanítási folyamatába való beépítésére. Lehetősége szerint használ információ-kommunikációs eszközöket, megtanítja a gyerekeket ezek életkori sajátosságaikhoz igazodó használatára, káros hatásainak elkerülésére. Használatával hozzájárul a gyermeki személyiségfejlődéshez.
4. A gyermek személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesülése, a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek többi gyermekkel, együtt történő sikeres neveléséhez, fejlesztéséhez szükséges megfelelő módszertani felkészültség	
Hogyan méri fel a gyermekek értelmi, érzelmi, szociális és erkölcsi állapotát? Milyen hatékony gyermeki megismerési technikákat alkalmaz?	Alkalmazza a gyermekek megismeréséhez (értelmi, érzelmi, szociális és erkölcsi állapot) szükséges eszközöket. (családlátogatás, fogadóóra, naponkénti párbeszéd, anamnézis lap, csoport és egyéni megfigyelés, fejlődés nyomon

<p><i>Hogyan fejleszti a gyermekek kommunikációs készségét?</i></p>	<p>követése lap) Megfigyeli a gyermekek spontán, szabad játék alatti megnyilvánulásait. Biztosítja a viszonylag egybefüggő játékidőt. Változatos tevékenységeket szervez, kooperatív tanulásszervezési eljárásokat alkalmaz, melynek folyamatában a gyermekek értelmi, érzelmi, szociális és erkölcsi állapotáról következtetés vonható le. Szükség esetén megfelelő szakemberhez fordul a szülőkkel együttműködve. <i>A kommunikáció- kooperáció területén az anyanyelvi játékokat és a dráma játékokat tudatosan tervezi és alkalmazza.</i></p>
<p>Hogyan jelenik meg az egyéni fejlesztés, a személyiségfejlesztés a tervezésben és a pedagógiai munkájában (egyéni képességek, adottságok, fejlődési ütem, szociokulturális háttér)?</p>	<p>A gyermeket fejlődésében szemléli, törekszik a teljes autonóm személyiség kibontakoztatására. A fejlődés nyomon követése dokumentum értékei alapján egyéni fejlesztési tervet készít. Tervezéseiben figyelembe veszi a gyermekek egyéni képességeit, adottságait, fejlődési ütemét és szociokulturális háttérét. Reálisan és szakszerűen elemzi és értékeli saját gyakorlatában az egyéni bánásmód megvalósulását.</p>
<p>Milyen módon differenciál, hogyan alkalmazza az adaptív oktatás gyakorlatát?</p>	<p>Tervezéseiben megjelenő differenciálás megvalósul a gyerekeknek felkínált tevékenységekben. Az egymástól való tanulás lehetőségét páros, mikro csoportos munkaformákkal segíti. Változatos módszereket, eszközöket alkalmaz, ismeri és használja a digitális eszközöket is.</p>
<p>Milyen terv alapján, hogyan foglalkozik a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekkel, ezen belül a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, a tanulási, magatartási nehézséggel küzdő, a kiemelten tehetséges gyermekekkel, illetve a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekkel?</p>	<p>Tervezésében, a megvalósuló tevékenységekben hangsúlyt fektet a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekre. Felismeri a különleges bánásmód szükségességét, számukra egyéni fejlesztési tervet készít, és folyamatosan együttműködik a szakszolgálat munkatársaival.</p>
<p>5. A gyermekcsoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése,</p>	

esélyteremtés, nyitottság a különböző társadalmi – kulturális sokféleségre, integrációs tevékenység	
Milyen módszereket, eszközöket alkalmaz a közösség belső struktúrájának feltárására?	A tervezett közösségfejlesztő tevékenységeken kívül, kihasználja a spontán adódó lehetőségeket (együttjátás, munka jellegű tevékenységek, stb.), és az ezek során tapasztaltak reflexióiban, további tervezésében megjelennek.
Hogyan képes olyan nevelési, ismeretszerzési, tanulási környezet kialakítására, amelyben a gyermekek értékesnek, elfogadottnak érezhetik magukat, amelyben, megtanulják tisztelni, elfogadni a különböző kulturális közegből, a különböző társadalmi rétegekből érkezett társaikat, a különleges bánásmódot igénylő és a hátrányos helyzetű gyermekeket is?	Szeretetteljes, pozitív érzelmekre, élményekre épülő, elfogadó, stressz-mentes és biztonságos környezetet teremt, amelyben természetes a hibázás és a javítás lehetősége. A nevelési és ismeretszerzési folyamatban, a pedagógus személyes hozzáállásával, példaadásával is ösztönzi a gyerekeket egymás tiszteletére, elfogadására. A tanulási környezetet a gyerekek igényeihez, aktuális állapotához igazítja. Értékközvetítő tevékenysége tudatos. Együttműködés, önzetlenség, mások segítése (altruizmus), nyitottság, társadalmi érzékenység, más kultúrák elfogadása jellemzi.
Hogyan jelenik meg a közösségfejlesztés a pedagógiai munkájában (helyzetek teremtése, eszközök, a gyermekek óvodai és óvodán kívüli szervezett tevékenységeiben)?	Óvodai és óvodán kívüli közösségfejlesztő együttműködést, szociális képességeket fejlesztő módszereket, tevékenységeket, programokat támogat és szervez. Biztonságos, elfogadó légkört teremtve hangsúlyozottan kezeli az egymás, a másság elfogadását, az élőlények tiszteletét, ezen keresztül a környezettudatos és egészségmegőrző magatartás alakítását.
Melyek azok a probléma-megoldási és konfliktuskezelési stratégiák, amelyeket sikeresen alkalmaz?	Probléma-megoldási, konfliktuskezelési stratégiáit a gyermekek életkori sajátosságaihoz, egyéni szükségleteikhez személyre szabottan alkalmazza. Csoportjában a szokásrend alakításában a

	<p>gyermekbiztonságához szükséges, ugyanakkor - könnyen betartható, értelmi és erkölcsi szempontból fontos(belátható)- minimális mennyiségű tevékenységet korlátozó szabályt tartalmaz.</p> <p>Tudatosan segíti a problémát okozó helyzet megoldását támogató gyermeki megnyilvánulásokat.</p>
6. Pedagógiai folyamatok és a gyermekek személyiségfejlődésének folyamatos értékelése, elemzése	
<p>Milyen ellenőrzési, értékelési formákat alkalmaz?</p>	<p>A tervezése és a megvalósuló tevékenységek során a pedagógus ellenőrzési, értékelési formái konkrétak, tényszerűek, megerősítő jellegűek.</p> <p>Előtérbe helyezi az egyéni bánásmódot. Fejlesztő célú, értékelési formákat használ. Különös figyelmet fordít a hátrányok kompenzálására.</p>
<p>Mennyire támogató, fejlesztő szándékú az értékelése?</p>	<p>A pedagógus megnyilvánulásai tükrözik a gyermekben és fejlődésében vetett hitét. A gyermeki teljesítmény-visszajelzést a tanulási folyamat egészében, annak minden mozzanatában megvalósítja a gyermekek fejlődésének elősegítése érdekében.</p>
<p>Milyen visszajelzéseket ad a gyermekeknek? Visszajelzései támogatják-e a gyermekek önértékelésének fejlődését?</p>	<p>A pedagógus kerüli a gyermek személyének bírálatát, visszajelzései a tevékenységre irányulnak.</p> <p>A gyermeknek adott visszajelzéseiben törekszik a pozitív megerősítés formáinak használatára. Folyamatos visszajelzéseivel a gyermekek önértékelési képességét támogatja.</p>
7. Kommunikáció és szakmai együttműködés, problémamegoldás	
<p>Szakmai és nyelvi szempontból igényes-e a nyelvhasználata (életkornak megfelelő szókészlet, artikuláció, beszédsebesség stb.)?</p>	<p>A pedagógus kommunikációját értik a gyerekek. Nyelvi megnyilvánulásai modellértékűek. A magyar nyelv szabályainak megfelelően, választékosan kommunikál írásban és szóban egyaránt. Kommunikációjában használja a</p>

	partnernek, helyzetnek megfelelő szakmai kifejezéseket, nyelvi eszközöket.
Milyen a gyermekekkel a kommunikációja, együttműködése?	A nevelés, tanulás folyamatában aktívan használja a nyelvi kifejezést fejlesztő, segítő eszközöket (mese, vers, drámapedagógia, nyelvi és kommunikációs játékok). Személyes példájával tudatosan ösztönzi és fejleszti a gyermekek egyéni és egymásközi kommunikációját. Beszédét metakommunikációs eszközökkel színesíti. Közléseinek tartalma, az azt kísérő mimika és testbeszéd szinkronban vannak egymással. Az interakciót a kölcsönös megbecsülés, az együttműködésre való törekvés, a gyermek véleményének tiszteletben tartása jellemzi.
Milyen módon működik együtt az óvodapedagógusokkal és a pedagógiai munkát segítő más felnőttekkel a pedagógiai folyamatban?	Munkája során tudatosan tervez és együttműködik a gyermekek nevelésében, fejlesztésében közreműködő partnerekkel, Figyelembe veszi a tapasztalatukat, véleményüket. Nevelő munkáját a pedagógus pedagógustársával és a pedagógiai munkát segítőkkel feladategyeztetéssel végzi. Az együttműködések során igénybe veszi az infokommunikációs eszközöket is. Törekszik a tagóvodák és a társintézmények pedagógusainak megismerésére, és kihasználja az erre irányuló lehetőségeket (E. O. szakmai munkaközösségei, bemutatók, közös értekezletek, hospitálások, szakmai napok, ünnepek, szakmai látogatások és eszmecsere).
<i>Milyen kapcsolattartási formákat alkalmaz a család és óvoda együttműködésének hatékonysága érdekében?</i>	<i>Az óvod- család kapcsolattartási formáinak tudatos szervezése, alakítása: Pl.:</i> <i>- anya nap, apa- nap, munka délután, játszó délután, játszó nap, gyümölcs nap...</i>
Reális önismerettel rendelkezik-e? Jellemző-e rá a reflektív szemlélet? Hogyan fogadja a visszajelzéseket? Képes-e önreflexióra? Képes-e önfejlesztésre?	Reflexióiban (szóban, írásban egyaránt) nyomon követhető a fejlődésre való elkötelezettség. Rendelkezik a változtatás és a változás képességével. Belső igényként,

	<p>a pedagógus folyamatosan önelemző munkát végez, önfejlődését mérlegeli, beépíti gyakorlatába a kapott visszajelzéseket. Az önképzést folyamatosan alkalmazza.</p>
<p>8. Elkötelezettség és szakmai felelősségvállalás a szakmai fejlődésért</p>	
<p>Saját magára vonatkozóan hogyan érvényesíti a folyamatos értékelés, fejlődés, továbblépés igényét?</p>	<p>Tisztában van személyiségének sajátosságaival, reálisan értékeli szakmai felkészültségének aktuális szintjét, erősségeit és fejlesztendő területeit. A fejlődés érdekében tudatosan tervezi saját szakmai jövőjét. Megmutatkozik a megújulás és innováció képessége. Keresi az új módszereket, lehetőségeket pedagógiai gyakorlatában.</p>
<p>Mennyire tájékozott pedagógiai kérdésekben, hogyan követi a szakmájában megjelenő változásokat?</p>	<p>Pedagógiai kommunikációjából kitűnik az óvodapedagógiai elméletének és gyakorlatának alapos ismerete. A pedagógus rendszeresen részt vesz továbbképzéseken, ahol új tudáselemeket sajátít el. Figyelemmel kíséri a munkáját érintő kutatásokat, újításokat. Erősíti pedagógiai kompetenciáit. Elkötelezett a folyamatos szakmai megújulás iránt, bekapcsolódik különböző szakmai közösségek munkájába. Élő szakmai kapcsolatrendszert alakít ki az intézményen kívül is.</p>
<p>Hogyan nyilvánul meg kezdeményezőképesége, felelősségvállalása a munkájában?</p>	<p>Tisztában van a különböző pedagógusszerepek elvárásaival. A pedagógus bemutatja szakmai munkája eredményét, innovációs tevékenységeit a gyakorlatban, verbális és írásbeli kommunikációjában. Alkalmazza az online kommunikáció különböző formáit intézményen belül és kívül egyaránt. Részt vesz az intézményi innovációban, pályázatokban, kutatásban.</p>

